

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Sekundární drogová kriminalita

Bakalářská práce

Autor: Boris Šroll
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková,
Ph.D., LL.M.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Boris Šroll
Studium:	P18K0197
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název bakalářské práce:	Sekundární drogová kriminalita
Název bakalářské práce AJ:	Secondary drug crime

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Téma této bakalářské práce je sekundární drogová kriminalita, tedy kriminalita, která je v přímé souvislosti se závislostí na návykových látkách. Práce vymezuje stěžejní pojmy, tedy mimo jiné závislost, psychoaktivní látky, faktory zvyšující pravděpodobnost rozvoje závislosti na psychoaktivních látkách, kriminalita a druhy kriminality. Dále se práce zaměřuje na příčinnou souvislost mezi závislostí a druhem páchané trestné činnosti, případně jaký má určitá návyková látka vliv na druh páchané kriminality, tedy spontánnost či impulsivnost jednání.

Empirická část zpracovává statistické údaje z interních zdrojů Policie České republiky, z oblasti Náchodského okresu, Královéhradeckého kraje.

- VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČHTA a Jana HULMÁKOVÁ. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-732-3.
- ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. Kriminologie a prevence kriminality. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-05-5.
- NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5.
- FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.
- ŠTABLOVÁ, Renata a Břetislav BREJCHA. Návykové látky a současnost. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-224-2

Garantující pracoviště:	Ústav sociálních studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.
Oponent:	Mgr. Martin Knytl, MCS
Datum zadání závěrečné práce:	20.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že tuto bakalářskou práci jsem vypracoval pod vedením vedoucí práce Mgr. et Mgr. Stanislavy Svoboda Hoferkové, Ph.D., LL.M. samostatně a uvedl jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne 17.11.2021

Boris Šroll

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval paní Mgr. et Mgr. Stanislavě Svoboda Hoferkové, Ph.D., LL.M., za její příkladné, odborné vedení této bakalářské práce, cenné rady, trpělivost, vstřícnost a její čas, čehož si velice vážím. Současně bych rád poděkoval i své rodině, od které se mi, nejen po dobu studia, dostávalo podpory, tolerance a pomoci.

Anotace

ŠROLL, Boris. *Sekundární drogová kriminalita*. Hradec Králové, 2021. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.

Téma této bakalářské práce je sekundární drogová kriminalita, tedy kriminalita, která je v přímé souvislosti se závislostí na návykových látkách, tedy ji můžeme charakterizovat jako kriminalitu obstarávací. Práce vymezuje stěžejní pojmy, mimo jiné závislost, psychoaktivní látky, faktory zvyšující pravděpodobnost rozvoje závislosti na psychoaktivních látkách, kriminalita a druhy kriminality a v jedné kapitole se podrobněji věnuje pojmu sekundární drogová kriminalita. Dále se práce zaměřuje na příčinnou souvislost mezi závislostí a druhem páchané trestné činnosti, případně jaký má určitá návyková látka vliv na druh páchané kriminality, tedy spontánnost či promyšlenost jednání.

Empirická část zpracovává údaje z interních zdrojů Policie České republiky z oblasti okresu Náchod Královéhradeckého kraje, které analyzuje, vytváří z nich statistiky se zaměřením na sekundární drogovou kriminalitu v dané oblasti.

Klíčová slova: závislost, druhy trestné činnosti, sekundární drogová kriminalita

Annotation

ŠROLL, Boris. *Secondary drug crime*. Hradec Králové, 2021. Bachelor thesis. Faculty of Education, University of Hradec Králové. Thesis supervisor Mgr. and Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.

The topic of this bachelor's thesis is secondary drug crime, i.e. crime, which is directly related to addiction to addictive substances, so we can characterize it as procuring crime. The thesis defines the key concepts, i.e. addiction, psychoactive substances, factors increasing the likelihood of developing addiction to psychoactive substances, crime and types of crime, and in one chapter it deals in more detail with the concept of secondary drug crime. Furthermore, the thesis focuses on the causal link between addiction and the type of crime committed, or what influence an addictive substance has on the type of crime committed, i.e. the spontaneity or coherence of the act.

The empirical part processes data from internal sources of the Police of the Czech Republic, from the area of the District of Náchod, Hradec Králové Region, which it analyzes.

Keywords: addiction, types of crime, secondary drug crime

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové, dne 17.11.2021

Podpis studenta: _____

Boris Šroll

Obsah

Úvod	9
1. Vymezení základních pojmů dané problematiky	10
2. Poruchy vyvolané vybranými psychoaktivními látkami	17
2.1 Poruchy vyvolané alkoholem	18
2.2 Vliv marihuanové závislosti na organismus	19
2.3 Vliv pervitinové závislosti na organismus	19
3. Sběr a vyhodnocení dat Policií ČR.....	21
4. Sekundární drogová kriminalita	25
4.1 Způsoby získání návykové látky	26
4.2 Kategorie sekundární drogové kriminality.....	26
4.3 Další možné dělení sekundární drogové kriminality	28
4.4 Terciární drogová kriminalita	30
5. Průzkum sekundární kriminality a stanovení hypotéz.....	33
5.1 Hypotézy	34
5.2 Statistiky spáchaných trestných činů – okres Náchod	35
5.3 Spáchaná trestná činnost dle psychoaktivní látky	41
5.4 Shrnutí empirické části.....	47
5.5 Ověření hypotéz	49
5.6 Závěr empirické části	51
Závěr.....	54
Seznam použité literatury a zdrojů	56
Seznam tabulek.....	59
Seznam grafů.....	59
Přílohy	60

Úvod

Jak samotný název práce napovídá, práce je zaměřena na sekundární drogovou kriminalitu. Sekundární neboli druhotný v kontextu této práce znamená kriminalitu obstarávací čili kriminalitu páchanou v souvislosti s častým užíváním návykových látek a následně vytvořenou závislostí, tedy kriminalita páchaná uživateli drog, kteří si touto činností obstarávají prostředky pro zisk, nákup, směnu návykových látek dle jejich potřeby. Na páchání kriminality a osobnost pachatele má vliv mnoho faktorů, které jsou v této práci dále rozpracovány, včetně účinků jednotlivých návykových látek.

Ve čtyřech kapitolách je popsána kriminalita jako taková, včetně druhů kriminality dle trestního zákoníku a jednotlivé pojmy, které jsou pro práci stěžejní. Podrobněji se práce zabývá pojmem sekundární drogová kriminalita, kterému je věnována kapitola číslo čtyři. Dále je v práci uveden výčet psychoaktivních látek, na kterých mají pachatelé, dle mého názoru, nejčastěji vytvořenou závislost a jaký charakter trestné činnosti tito pachatelé páchají.

Pátá, empiricky zaměřená, kapitola uvádí statistiku páchané sekundární drogové kriminality v okrese Náchod Královéhradeckého kraje v rovině trestných činů, dále pak rozdělení této trestné činnosti dle užívané návykové látky a její objasňenost. Tyto statistiky jsou vypracovány na základě analýzy informací zjištěných z interních zdrojů Policie České republiky a osobních zkušeností získaných prověřováním takové trestné činnosti. Pro účely této práce byl analyzován každý jednotlivý případ, tak aby výsledky empirického šetření byly validní.

Práce si pak udává za cíl přiblížit problematiku sekundární drogové kriminality ve vybraném okrese Královéhradeckého kraje za vybrané období.

1. Vymezení základních pojmů dané problematiky

V této kapitole si vysvětlíme jednotlivé pojmy problematiky, kterou se tato práce zabývá a které nás celou prací provází. Bude se jednat zejména o kriminalitu, drogy a drogovou závislost. Vymezení pojmů je důležité zejména pro pochopení dané problematiky a orientace v ní. Veškeré uvedené pojmy jsou specifikované pro účely této práce, tedy nejsou pojaté široce, ale úzce ve spojitosti se sekundární drogovou kriminalitou.

Kriminologie

„Kriminologii můžeme definovat jako samostatnou, interdisciplinární vědu, která zkoumá za pomoci teoretických postupů a empirických metod kriminalitu, její příčiny, projevy a latenci, pachatele, oběť a jejich vzájemný vztah, sankční systémy a jejich účinnost, formální sociální kontrolu kriminality uskutečňovanou prostřednictvím trestní justice, neformální sociální kontrolu společenské procesy kriminalizace a viktimizace, prevenci a veřejné mínění o kriminalitě.“ (Kuchta, Válková, 2005, s. 1)

Můžeme také na kriminologii pohlížet tak, jako pan Novotný a Zapletal: „Kriminologie je věda o kriminalitě (zločinnosti), o jejích pachatelích a obětech a o její kontrole.“ (Novotný, Zapletal, 2004, s. 15)

Předmětem kriminologie je v první řadě zkoumání kriminality, jejich pachatelů a obětí a její kontrola. Abychom mohli v této práci pokračovat, musíme si vymezit i zmíněný pojem, a to kriminalita.

Kriminalita

Na kriminalitu má kriminologie dva pohledy, a to pohled z hlediska trestně právního pojetí, tedy tzv. legální pojetí, které souvisí s trestní odpovědností za činy, které trestní zákon označuje za trestné a z hlediska společenského. Trestné činy definuje trestní zákoník takto: „Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“ (trestní zákoník, § 13)

Výše popsané znamená, že aby byl člověk trestně odpovědný, musí svým jednáním naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu, které jsou taxativně vymezeny zákonem číslo 40/2009 Sb.

Společenské, tedy tzv. sociologické pojetí je širší a chápe kriminologii nezávisle na trestním právu. Tímto pojetím umožňuje kritický náhled na trestní právo de lege lata¹. Obecně lze tedy říci, že kriminalita je sociálně-patologický jev, který doprovází lidskou společnost a spolu s jejím vývojem se mění i její jevové formy. (Zoubková, Moulisová, 2004, s. 13-14)

Do kriminality bezpochyby patří i méně závažné protiprávní jednání, a to činy páchané v rovině přestupků, a tedy dle zákona číslo 251/2016 Sb. o některých přestupcích. Přestupek je dle zákona číslo 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin. Těmito přestupky mohou být rovněž krádeže, podvody, či zatajení nálezu, ale i drobné ublížení na zdraví.

Ze sociologického pojetí kriminologie vyplývá, že kriminologie zahrnuje i sociálně-patologické jevy, které se ve společnosti objevují, a to i činy, které nejsou trestně sankcionované. Já osobně chápu kriminalitu skutečně jako činy, které jsou trestním zákoníkem, případně zákonem o některých přestupcích, vymezeny jako trestné. Za takové činy považuji i činy jinak trestné, kterých se dopouštějí osoby nezletilé či osoby omezené na svéprávnosti nebo postihnuté duševní poruchou, tedy osoby trestně neodpovědné.

Výše uvedené činy jinak trestné, nelze ovšem zahrnout do kriminality, neboť již v základu odporují její definici, neboť jak jsem uvedl, legální pojetí kriminality zahrnuje činy, které trestní zákon vymezuje jako trestné, tedy tato definice nezahrnuje ani zmíněné přestupky. Činy jinak trestné a přestupky jsou obsaženy pojmem delikvence, která je v kriminalitě širším pojmem.

Za zmínku stojí i další pojem, kterým jsou negativní společenské jevy, což jsou jevy, které se v negativním slova smyslu odklánějí od společenských norem, kdy těmito jevy můžeme rozumět například rozvodovost, alkoholismus, užívání psychoaktivních látek a podobně. Dalším pojmem, který bych v této části rád zmínil, je pojem deviace, která zahrnuje veškeré jevy odchylovající se od společenských norem, a to jak v negativním smyslu, tak v pozitivním smyslu, kdy jako příklad můžeme uvést abstinenci alkoholovou

¹ De lege lata označuje pozitivní právo, právo, které v daný okamžik platí. Lze tak i označit představy či znalosti o něm v rámci právního vědomí.

či sexuální, či v dnešní době i nestřídání partnerů a zastávání manželského svazku. Deviace je tedy pojmem neutrálním.

Pachatel

Dle trestního zákoníku „Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.“ (§22) Trestní zákoník ve svých následujících paragrafových zněních specifikuje i další formy trestní odpovědnosti a to spolupachatel (§23), účastník (§24). Roli účastníka trestní zákoník dělí na organizátora, návodce, pomocníka.

Pachatel je jedním ze základních prvků procesu kriminogeneze². Kriminologie pod pojmem pachatelé chápe nejen osoby, které se dopustily činů označených zákonem jako trestné činy, ale i některé osoby, které orgány činné v trestním řízení trestně nestíhají. Věnuje pozornost i jedincům, kteří svým věkem (děti) nebo stavem vědomí (nepříčetnost) přesahují rámec vymezený trestním právem. Zabývá se též osobami, které již trest za spáchaný trestných čin odpykaly, ale i jedinci označovanými jako potenciální pachatelé trestných činů. Zajímá se též o jedince, kteří se vyznačují tzv. sociálně-patologickým chováním (tj. o narkomany, prostitutky, extrémisty a jejich sympatizanty, chorobné hráče apod.) (Novotný, a kol., 2004, s. 113)

Kriminologické poznatky o pachateli jsou využívány především v kriminalistice, soudní psychiatrii, psychopatologii a v trestním právu. Základním pojmem užívaným kriminologií ve vztahu k pachateli je osobnost pachatele. (Novotný, a kol., 2004, s. 113)

Osobnost pachatele je v kriminologii (stejně jako v psychologii) nejčastěji chápána jako organický celek duševního života člověka zahrnující jak biologický základ jedince, tak i společenské podmínky jeho života včetně společenských vztahů. Je studována jako psychické specifikum konkrétního jedince a současně jsou studovány jeho odlišnosti i shoda s osobnostmi dalších jedinců a skupin jedinců. (Novotný, a kol., 2004, s. 113-114)

² Kriminogenezi rozumíme kriminální jednání, jehož vznikem se zabývají kriminologické teorie

Přečiny a zločiny

Trestné činy se dle trestního zákoníku dělí na přečiny a zločiny. Přečinem rozumíme všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločinem jsou pak všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákoníku přečinem. Dělení trestných činů na přečiny a zločiny trestní zákoník označuje termínem bipartice. Trestní zákoník dále označuje nejpřísněji sankcionované trestné činy termínem zvlášť závažné zločiny.

Zvlášť závažnými trestnými činy jsou úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Majetková trestná činnost

Majetkovou trestnou činností, se zabývá HLAVA V, trestního zákoníku, která vymezuje trestné činy proti majetku, kterými jsou například krádeže (§205), zpronevěry (§206), podvody (§209), zatajení věci (§219) a podobně.

Násilná trestná činnost

Násilnou trestnou činností se zabývá HLAVA IV trestního zákoníku, tedy činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství. Mezi tyto (násilné) činy lze zahrnout například loupež (§173), omezování osobní svobody (§171), porušování domovní svobody (§178).

Trestné činy obecně nebezpečné

Jedná se o činy, které jsou nebezpečné vůči celé společnosti, případně vůči skupině obyvatel. Mohou jimi být, dle Hlavy VII trestního zákoníku, například obecné ohrožení (§272), ohrožení pod vlivem návykové látky (§274), nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§283), přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§284), či nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou a psychotropní látku (§285).

Drogy

Problém, se kterým se společnost po celém světě potýká mnoho let. I přes to, že je nepochybné, že toxikomanie poškozuje zdraví, není samotné užívání drog v naší zemi trestné, s výjimkou užití v situacích, kdy to trestní zákoník číslo 40/2009 Sb. zakazuje, jako např. při výkonu zaměstnání nebo při činnosti, při kterých můžeme ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku (§274). Nelegální neboli trestním zákoníkem vymezené jako zakázané je nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§283), přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§284), nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku (§285), výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§286) či šíření toxikomanie (§287). Výše vyjmenovaná ustanovení trestního zákoníku, konkrétně §283 až §287, bychom mohli zařadit mezi drogovou kriminalitu primární.

Miroslav Nožina, sociální antropolog a výzkumný pracovník Ústavu mezinárodních vztahů Praha, který se zaměřuje především na oblast politické antropologie a antropologie kriminality / kulturní kriminologie, publikuje mimo jiné na témata mezinárodní organizované kriminality, kriminality v diasporách drogové problematiky a nelegálního obchodu s přírodninami (IIR, 2021, online), vymezuje drogu takto: „Dnes je slovo „droga“ v obecném i odborném úzu nadřazený pojem, označující drogy ve farmaceutickém smyslu i jiné léky a látky (včetně tekutých, jako alkohol), zejména pokud jich je užíváno a zneužíváno k změnám nálady, vědomí, povzbuzení či tlumení duševních a tělesných funkcí, vyvolávání mimořádných zážitků jako iluzí, halucinací a pseudohalucinací atd.“ (Trávníčková, Zeman, 2010, s. 8)

Dále pan Nožina ve své knize Svět drog v Čechách uvádí, že „různé drogy jsou spojeny s různou mírou efektu a rizik. Podle míry rizika vzniku závislosti se drogy dělí na tzv. „měkké“ a „tvrdé“, resp. „lehké“ a „těžké“. Tento způsob dělení je značně nepřesný, i když u nás běžně rozšířený.“ (Nožina, 1997, s. 10)

Dle výše uvedeného dělení, bychom mohli jako „měkké“ drogy chápat ty látky, které jsou legálně dostupné, nejsou vymezeny právními předpisy jako zakázané, ale lze si na nich vytvořit závislost. Konkrétně bychom mohli uvést tabákové výrobky či kávu, ale i alkohol, který ovšem při nadměrném užívání může vyvolat příznaky tzv. tvrdých drog. Tvrzení pana docenta Nožiny o nepřesném dělení drog na „měkké“ a „tvrdé“ a přesně nevymezenou hranici mezi těmito skupinami, bychom mohli podpořit i tím, že

u nás je mezi „měkké“ drogy řazeno i konopí, které je ovšem legislativně vymezené mezi omamnými a psychotropními látkami, a tedy u nás nelegální; dále pak výše zmíněným alkoholem, který je naopak za určitých podmínek legálně dostupnou látkou, ale může vyvolat „tvrdé“ příznaky.

Psychoaktivní látky

„Za psychoaktivní látku (substanci) považujeme každou látku, která ovlivňuje psychickou činnost; některé psychoaktivní látky vyvolávají závislost. K té dochází po různě dlouhém zneužívání látky; závislost na alkoholu se rozvíjí po mnohaletém zneužívání alkoholu, k heroinové závislosti dojde během několika týdnů.“ (Malá, Pavlovský, 2020, s. 51)

Návykové látky

Na termín návyková látka pamatuje i trestní zákoník v § 130, který návykové látky definuje jako: „Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“ (trestní zákoník, §130)

Na návykových látkách si vytváříme závislost. Tyto se dají dělit na legální, tedy ty, které se dají získat běžnou cestou, například alkohol, který není zákonem zakázaný, což ovšem neznamená, že není zdraví nebezpečný a nelegální, tedy ty, jejichž výroba, držení či jiné nakládání s nimi jsou zákonem zakázány.

Závislostmi se mimo jiné zabýval pan Kamil Kalina, který ve své publikaci Základy klinické adiktologie o závislosti pojednává. „Chceme-li najít hlubší kořeny vzniku závislosti, je třeba zabývat se podstatou životních dilemat. Tedy tím, že život žijeme ve světě vztah protikladů – zrození a smrt, světlo a temnota, radost a žal, štěstí a utrpení, láska a nenávist apod. Vztah těchto dualit je antagonistický, vyvolává napětí, je zdrojem neklidu, tužeb a hledání, je zodpovědný za základní dynamiku vývoje vůbec.“ (Kalina a kol. 2008, s. 18)

Závislost

Závislost může vzniknout na jakýkoliv podnět ať už materiálního nebo nemateriálního charakteru. V podstatě je to nutkání opakovat nějakou činnost bez ohledu na důsledky, které mohou opakovaním této činnosti nastat. Pokud půjdeme k meritu této práce, musíme charakterizovat materiální závislost, tedy závislost na psychoaktivních látkách, kdy do materiální závislosti pochopitelně lze zařadit i další objekty závislosti, kterými jsou například různé objekty, věci.

„Syndrom závislosti lze také definovat jako soubor psychických (emočních, kognitivních a behaviorálních) a somatických změn, které se vytvoří jako důsledek opakovaného užívání psychoaktivní látky.“ (Vágnerová, 1999)

Poslední definicí závislosti, respektive syndromu závislosti, je definice závislosti podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí.

„Syndrom závislosti: Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje.“ (Nešpor, 2007, s. 9-10)

Zde považuji za nutné alespoň okrajově sdělit, že syndrom závislosti je posledním, stádiem v terminologii užívání návykových látek. Předchozími stádii jsou úzus – tedy jednorázové požití či užívání návykové/psychoaktivní látky, které nevede k jakémukoli trvalému poškození jedince, a abúzus – neboli již škodlivé užívání, které může vést ke změnám jedince.

2. Poruchy vyvolané vybranými psychoaktivními látkami

V této kapitole si popíšeme, jaký vliv mají psychoaktivní látky na lidský organismus z dlouhodobějšího hlediska, tedy jaké jsou projevy u závislých na dané látce a jaké vznikají poruchy. Popíšeme si zde alkoholovou závislost, závislost na marihuaně a závislost na pervitinu, které jsou pro tuto práci stěžejní, neboť právě závislost na vyjmenovaných psychoaktivních látkách je dle mého názoru ve společnosti nejběžnější a nejhojněji sledovaná. V patřičných ustanoveních trestního zákoníku nalezneme dva pojmy vztahující se k psychoaktivním látkám. Těmito pojmy jsou omamné a psychotropní látky, které jsou specifikované v zákoně č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, který dále mimo jiné upravuje zacházení s návykovými látkami a přípravky obsahujícími návykové látky. Seznam látek, které jsou zařazeny mezi návykové, najdeme v nařízení vlády číslo 463/2013, který byl vládou nařízen v souladu s ustanovením § 44c odst. 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů.

V publikaci Základy klinické adiktologie je jako motivace k užití návykových látek a vytvoření závislosti uvedeno hledání. Dle mého názoru autor tímto hledáním myslí právě to, že svět je antagonisticky založený, což v jedincích vyvolává touhu po poznání a hledání odpovědi a rovnováhy vyvolává neklid a napětí, což vede právě k oné motivaci a potřebám každého jedince, na základě čehož pak jedinec vyhledá látku s požadovanými účinky na organismus. V publikaci Základy klinické adiktologie pana Kaliny je uvedeno, že „v onom hledání obvykle nacházíme hlubší lidské motivace a potřeby:

- Potřebu vyhnout se bolesti či nalézt zklidnění, ulevit si od bolesti fyzické i duševní na individuální či kolektivní úrovni. Patří sem i bolest z prožívané nudy, z neuspokojení, bolest z pocitů odlišnosti od druhých, z nízkého sebehodnocení;
- Cítit se energický, výkonný, kompetentní, bezproblémový, zbavit se vnitřních zábran, dosáhnout euforie a radosti;
- Potřebu transcendence utrpení v zážitku splynutí a/nebo sebezpřekročení, jednoty se sebou samým anebo s druhými, jednoty s Bohem a podobně.“

(Kalina a kol. 2008, s. 18)

2.1 Poruchy vyvolané alkoholem

Nadměrná pravidelná konzumace alkoholických nápojů se u nás týká přibližně 25 % dospělé populace a 5 % žen. Při pravidelné konzumaci vyšších dávek (20 – 60 g) může docházet k řadě vážných zdravotních potíží. Přitom pravidelná denní konzumace alkoholu již v dávkách (přepočteno na 100 % alkohol) vyšších než 18 g u žen a 20 g u mužů sebou nese riziko návyku a posléze závislosti na alkoholu. V průmyslově vyspělých zemích představují lidé závislí na alkoholu 30 – 40 % celkového počtu pacientů psychiatrických lůžkových zařízení. (Kalina a kol., 2003)

Psychoaktivní účinky alkoholu závisí zejména na množství (dále též formě a způsobu užití) požitého alkoholického nápoje a mají komplexní charakter. Na výsledném bezprostředním efektu (projevech chování) se podílejí vedle biologických (osobní dispozice, kondice, zdravotní stav) také psychologické vlivy (anticipace účinku, očekávaný efekt) a vlivy sociální (působení prostředí, ve kterém dochází k pití, včetně působení společnosti, dalších osob). (Kalina a kol., 2003)

Přechod od škodlivého užívání k závislosti na alkoholu probíhá většinou poměrně nenápadně, typické pro vývoj závislosti jsou „postupné“ změny („postupné zvyšování tolerance vůči alkoholu“, „postupná ztráta kontroly užívání alkoholu“, „postupné zanedbávání jiných potěšení a zájmů“). Současně dochází (zpočátku většinou rovněž nenápadně) ke změnám v myšlení a chování, které se postupně mohou fixovat a způsobit osobnostní změny. Jedná se vlastně o adaptační mechanismus, kterým alkoholik reaguje na konflikty vznikající při konfrontaci s realitou stále častějších a výraznějších problémů vyvolaných jeho pitím. (Kalina a kol., 2003)

Dramatičtější reakcí je pak odvykací stav s deliriem (F10.4). Při tomto stavu dochází kromě výše uvedených obtíží, které zde mají vyšší intenzitu, ke stavu agitovanosti, kvalitativním poruchám vědomí a poznávacích procesů. Objevují se bludy a halucinace, Tento stav, označovaný jako delirium tremens, může přejít až do psychózy (Korsakovy psychózy, alkoholové, alkoholové halucinózy apod.) a skončit až smrtí. (Fischer, Škoda, 2014, s. 94-95)

Dlouholeté škodlivé užívání alkoholu může dále vést k ireverzibilním poruchám CNS, kdy se jedná zejména o poruchy paměti a úpadek inteligence. V takovém případě hovoříme o demenci (alkoholová demence). (Fischer, Škoda, 2014, s. 95)

U dlouhodobých uživatelů alkoholu, jak je popsáno výše, dochází k poruchám paměti a úpadku inteligence. Přeneseme-li tyto skutečnosti na pachatele trestných činů, jedná se tedy o páchané trestné činy, které nejsou promyšlené, jsou spontánní a mnohdy přímo pod vlivem alkoholu, kdy si pachatel své jednání neuvědomuje a následně ani nepamatuje. V takových případech jsou pachatelé dopadeni buď ještě v místě činu nebo krátce poté. Jedná se zejména o krádeže vloupáním do objektů, ve kterých je předpoklad jídla a dalšího přísunu alkoholických nápojů, krádeže v obchodech, porušování domovní svobody v případě potřeby získání přístřeší, ale i násilná trestná činnost páchaná na svém blízkém okolí v podobě vydírání, či vymáhání si nějakých služeb a prostředků.

2.2 Vliv marihuanové závislosti na organismus

Konopí, s výjimkou léčebného konopí, je uvedeno v seznamu č. 3 nařízení vlády číslo 463/2013 Sb., společně s pryskyřicí z konopí, řadí se tak mezi omamné látky. V seznamu číslo 4 citovaného nařízení jsou pak uvedeny psychotropní látky, mezi které je mimo jiné zařazena látka Tetrahydrokanabinol, známá též pod názvem THC.

Neurobiologickým mechanismem účinku THC je jeho vazba na kanabinoidní receptory v mozku. Za normálních okolností se na tyto receptory vážou endogenní látky s obdobným účinkem, zvané anandamidy. Tyto tělu vlastní látky působí euforii a uvolnění. Vnější přívod THC vytěsňuje anandamidy z vazby na kanabinoidní receptory a při dlouhodobém užívání vede k útlumu jejich produkce. (Kalina a kol., 2003)

Doposud nebyl popsán případ předávkování s následkem smrti. Obecně je většinou odborníků sdílen názor, že konopné drogy nevyvolávají somatickou závislost. Psychická závislost se dostavuje asi u 8 – 10 % dlouhodobých uživatelů. V literatuře někdy bývá popisován u výjimečných případů odvykací stav projevující se psychomotorickým neklidem, podrážděností, nervozitou, úzkostí, depresivní rozladou, bolestmi hlavy. (Kalina a kol., 2003)

2.3 Vliv pervitinové závislosti na organismus

Pervitin se řadí mezi stimulační drogy, tak zvaná stimulancia. Pervitin je vyráběný z efedrinu a jeho hlavní složkou je metamfetamin. Metamfetamin společně s amfetaminem, je zařazen mezi psychotropní látky a je uveden v nařízení vlády číslo 463/2013 Sb., seznamu č. 5.

Rozměr zneužívání pervitinu v České republice souvisí s problémem volné dostupnosti léků obsahujících pseudoefedrin, který se používá k výrobě metamfetaminu. (Štáblová, Břejcha, 2006, s. 21)

Státní ústav pro kontrolu léčiv v roce 2018 vydal k léčivým přípravkům, které obsahují mimo jiné kombinaci analgetik a pseudoefedrinu omezující opatření. Tato opatření spočívají zejména v nemožnosti nabízet a vydávat tato léčiva prostřednictvím zásilkových služeb, vydávat osobám takové množství, které by při jednotlivém výdeji přesáhlo 900 mg pseudoefedrinu, a to i v celkovém množství zakoupeném v sedmi po sobě jdoucích dnech. Omezení dostupnosti léčiv obsahující pseudoefedrin zapříčinil zvýšení míry přeshraničního dovozu léků pro výrobu psychoaktivních látek, zejména z Polska, kde je dostupnost těchto léčiv snazší. Ilegální dovoz léků monitoruje zejména Celní správa České republiky, která se touto problematikou úzce zabývá a vykonává kontrolu nad obchodem s léčivy.

Stimulancia zvyšují vigilitu, zrychlují metabolismus a tepovou frekvenci, zvyšují pozornost a výkonnost, rozšiřují období bdělosti, objevuje se veselí, euforie, myšlenkový trysk. (Fischer, Škoda, 2014, s. 102)

Mezi hlavní symptomy patří výrazně stimulační účinek, a to jak v oblasti fyzické, tak v oblasti psychické. Dostávají se pocity euforie, empatie, pocity sexuální síly, družnost, zlepšení sluchu. Vedle těchto, pro uživatele žádoucích účinků, se však projevují i nežádoucí fyziologické účinky, které jsou typické i pro další amfetaminová stimulancia – nadměrné pocení, hyponatremie, hypertenze, tachykardie, periferní vazokonstrikce se cyanózou, dyspnoe. Tyto sympatomimetické efekty se mohou projevit i v psychické oblasti vznikem panických, úzkostných a paranoidních stavů. (Fischer, Škoda, 2014, s. 103)

3. Sběr a vyhodnocení dat Policií ČR

Kriminální statistika je nejrozšířenější formou zkoumání kriminality. Počátky kriminální statistiky na území České a Slovenské republiky sahají do 18. století, samozřejmě nikoli v takové podobě, jak ji známe dnes. Historie evidence kriminality měla původně na zřeteli převážně výkaz agendy trestných soudů a teprve v druhé řadě statistická data o zločinnosti. (Zoubková, Moulisová, 2004, s. 40)

Speciální kriminální statistika se vyvíjela postupně. Na konci 18. století soudy počaly sestavovat o pohybu zločinnosti a o průběhu trestního řízení. Později byly zavedeny jednotné výkazy soudů obsahující dvě složky: výkaz subjektivní o odsouzených osobách a výkaz objektivní o zločinech. V polovině 19. století došlo k zavedení výkazových formulářů, v nichž se rozšiřovali obžalování a odsouzení. (Zoubková, Moulisová, 2004, s. 40)

Je pochopitelné, že primární drogová kriminalita je snáze vymezitelná, neboť je definována konkrétními trestnými činy, ze kterých se na základě počtu zahájených trestních stíhání či sdělených podezření a případných odsouzení za tyto trestné činy, dají vytvářet statistiky. Sekundární drogová kriminalita se již hůře vymezuje a závisí na objasňovací činnosti a na každém vyšetřovateli, který si vytváří místní znalost a je schopen na základě podaných vysvětlení určit, zda se jedná o sekundární drogovou kriminalitu. Trestných činů, které bezpochyby patří do sekundární drogové kriminality, je mnoho, ovšem pokud nedojde k jejich objasnění a profilaci pachatele, není možné je kategorizovat. V takovém případě pak záleží na vyšetřovateli, případně na dalších subjektech činných v trestním řízení, zdali a jakým způsobem budou vést statistiky sekundární drogové kriminality. Rovněž je problematický i systém, kterým budou tato data sbírána a analyzována, neboť právě na základě sběru dat a jejich analýze mohou další subjekty zabývající se drogovou problematikou vytvářet preventivní programy, snižovat potřeby závislých po návykové látce a tím napomáhat ke snižování kriminality, neboť sekundární drogová kriminalita tvoří dle mého názoru velkou část kriminality celkové. Současně by se sběrem a podrobnou analýzou dat dala zjistit příčinná souvislost mezi uživateli konkrétní návykové látky a jimi páchané trestné činnosti.

Statistické informace o kriminalitě a jejích pachatelích pro účely Policie ČR jsou zpracovávány v Evidenčně statistickém systému kriminality (ESSK), který je celostátním automatizovaným informačním systémem s manuální aktualizací provozovaným na krajské a celostátní úrovni. Vedení ESSK je upraveno závazným pokynem policejního

prezidenta č. 6/2010, ze dne 11. ledna 2011, kterým se stanoví postup při provozování informačních systémů Zahájení úkonů trestního řízení, Evidenčně statistický systém kriminality, Průběh a výsledky trestního řízení a Dokonané sebevraždy (vykazování kriminální statistiky). (Štefunková a kol., 2019, s. 31)

Evidenčně statistický systém, tzv. policejní statistika, která je základním zdrojem poznatků o kriminalitě evidované a objasněné. Za objasněnou kriminalitu je považována ta část z evidované kriminality, u které se policejním orgánům dostatečně podařilo odůvodnit podezření, že čin spáchala určitá osoba. Z evidenčně statistického systému lze dále analyzovat údaje o struktuře trestného činu (rozdělení podle druhu, vlivu alkoholu, výši zjištěné škody) a o zjištěném pachateli (věk, pohlaví, kriminální minulost). (Zoubková, Moulisová, 2004, s. 40)

Sami autoři z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (Štefunková a kol, 2019, s. 47) uvádějí, že Evidenčně statistický systém kriminality není v případě zaznamenávání sekundární drogové kriminality tak úplně dokonalý a data zachycují pouze malou část této problematiky. U sekundární drogové kriminality je problém ten, že kategorizování má na starosti statistický pracovník Policie České republiky, který zaznamenává data z vyhotovených formulářů (výsledků osob, zahájení úkonů trestního řízení, zahájení trestního stíhání...), nikoli z osobní zkušenosti s pachatelem. Další problém vyvstává ve chvíli, kdy je do statistik zahrnuta pouze kriminalita, kterou si pachatel obstaral prostředky pro získání návykové látky anebo návykovou látku, tedy ne veškerá činnost spadající do kategorie sekundární drogové kriminality, jak jsme si definovali výše, v kapitole č. 2.

Dalším úskalím, na které v Evidenčním statistickém systému kriminality narážíme je fakt, že tento systém je automatizovaným informačním systémem. Byť je systém s manuální aktualizací, tak dle mého názoru není, tak jak je v současné době nastaven, schopen kvalifikovaného a komplexního sběru dat a nenahradí plné, manuální vkládání dat do systému jednotlivým pracovníkem. V policejním systému ETŘ (evidence trestního řízení) jsou vloženy formuláře nazývané FTČ (formulář o trestném činu) a FZP (formulář o známém pachateli), do kterých se data propisují automaticky a následně policejní statistik doplňuje informace z ostatních u spisu založených formulářů, zejména z protokolu o výsledku podezřelého či obviněného. Ve chvíli, kdy ale pachatel využije svého práva a ve věci nebude vypovídat, nejsou okolnosti či důvody spáchání trestného činu do statistik zaneseny, byť jsou vyšetřovateli známy.

System FTČ a FZP je dle mého názoru vymyšlený správně, pouze by stačilo vyhotovit pravidla pro vkládání informací do tohoto systému, která by se opírala o definici sekundární drogové kriminality a její kategorie, tedy zejména motiv spáchání trestného činu, a informace by byly vkládány vyšetřovatelem, případně jim pověřeným operativním pracovníkem, kterému jsou známy veškeré okolnosti případu a zejména osoba pachatele. Koncept tohoto systému by vypadal tak, že při zadávání informací by měl zadavatel na výběr, o jakou kriminalitu se jedná a v případě, že se jedná o drogovou kriminalitu, tak zda se jedná o primární, která by se dále dělila například na výrobu, jiné nakládání, přechovávání, nebo sekundární, členěnou na získání prostředků, obydlí, návykové látky a tak podobně. Koncept bychom mohli sestavit dle konkrétních potřeb, samozřejmě ve spolupráci s policejními statistiky a Ústavem pro kriminologii a sociální prevenci.

Změna tohoto systému by dle mého názoru nemusela být zásadní, pouze by stačilo rozčlenění sekundární drogové kriminality na další podkategorie, případně do drogové kriminality zahrnou pojem terciální drogové kriminality pro snadnější orientaci, sběr dat a vytváření statistik. Dále by ovšem byla zapotřebí školení policistů, kteří by data do těchto systémů zadávali, což je v současné době obecným problémem, s ohledem na personální stav Policie České republiky a s ním spojeným nedostatkem prostoru pro školení sloužících policistů, ať jsou to školení různého charakteru. V souvislosti s posledním souvětím, se pojí další úskalí, a to, že policisté pracující se systémem ETR nejsou pravidelně proškolení, když dojde k aktualizaci systému, a proto jsou data do systému zadávána nedostatečně či chybně. V takovém případě pak může nastat stav, kdy systémy policie jednotlivých krajských ředitelství navzájem nekorespondují.

Z iniciativy NPC³ od ledna 2016 probíhá v rámci útvarů Policie ČR sběr dat o některých sekundárních drogových trestných činech prostřednictvím formuláře „Hlášení k trestné činnosti na úseku OPL⁴“, který je povinně vyplňován policistou – zpracovatelem v případech primární drogové kriminality. Formulář slouží zejména ke sběru specifických údajů o zjištěném primárním drogovém trestném činu, jako jsou druh OPL, jehož se tento trestný čin týkal („zájmová OPL“), množství zadržené OPL, obsah účinné látky v ní, místo záchytu OPL, místo úkrytu, zjištěná cena za měrnou jednotku,

³ NPC – Národní protidrogová centrála, zkráceně NPC, je jeden z výkonných útvarů Policie České republiky s celostátní působností, který se zabývá především trestnou činností spojenou s omamnými a psychotropními látkami a jedy

⁴ OPL – jedná se o hovorově užívanou zkratku pro Omamné a Psychotropní látky

informace o odhalené varně pervitinu či pěstírně konopí apod. V případech, kdy má zpracovatel poznatky o tom, že byl kromě příslušného primárního drogového trestného činu spáchán v souběhu s ním ještě nějaký jiný trestný čin, zaznamená se do formuláře jeho právní kvalifikace. V elektronickém formuláři je položka týkající se tohoto trestného činu nazvána „Sekundární trestná činnost“ a je k ní připojen dovětek „(směřující k získání prostředků na OPL)“. Vyplněný formulář „Hlášení k trestné činnosti na úseku OPL“ se stane součástí ETR. Také tento zdroj dat tedy umožňuje podchytit pouze malou část zjištěných trestných činů, jež lze pokládat za sekundární drogovou kriminalitu. Předně se prostřednictvím formuláře „Hlášení k trestné činnosti na úseku OPL“ sbírají data o sekundárních drogových trestných činech pouze tehdy, pokud byly spáchány v souběhu s primárním drogovým trestným činem. Kromě toho formulace příslušné položky formuláře nasvědčuje tomu, že se zaznamenávají pouze sekundární drogové trestné činy opatrovacího charakteru neboli „směřující k získání prostředků na OPL“. (Štefunková, 2019, s. 34-35)

Z výše uvedené citované části publikace Institutu pro kriminologii a sociální prevenci je patrné, že zaznamenávání a sběr dat o sekundární drogové kriminalitě je nedostatečné a statistiky spíše zahrnují drogovou kriminalitu primární a sekundární se zabývají pouze okrajově.

4. Sekundární drogová kriminalita

Rozdělení drogové kriminality na primární a sekundární je českým specifíkem. Anglická odborná literatura označuje trestné činy způsobené užíváním drog jako „drug related crimes“.

Jak uvádí autorka Pavlína Gabrhelíková Müllerová „sekundární drogová kriminalita tedy zahrnuje jakoukoli jinou trestnou činnost, která je páchána za účelem obstarání prostředků k získání návykové látky, ale i prostředků pro zabezpečení dalších, jiných potřeb uživatelů drog (jídlo, oblečení atd.). Sekundární drogová kriminalita zahrnuje převážně majetkovou trestnou činnost (krádeže, neoprávněné užívání cizí věci, podvody atd.), v menší míře pak násilnou trestnou činnost (např. loupeže), ale i jiné trestné činy, například mravnostní povahy. Zcela typickými pachateli sekundární drogové kriminality jsou problémoví uživatelé drog a osoby závislé. Pro tuto cílovou skupinu je páchání trestné činnosti často běžnou součástí životního stylu a nezbytným způsobem obstarávání finančních prostředků na nákup drogy a jejich další životní potřeby. Řada uživatelů páchá trestnou činnost denně, někdy pod vlivem drogy, někdy pod vlivem rozvíjejících se abstinčních příznaků. Všechny tyto faktory zvyšují pravděpodobnost, že jejich trestná činnost bude odhalena a proti pachateli bude zahájeno trestní stíhání.“ (Gabhelíková Müllerová, 2008).

Drogově závislí jedinci, se svým typickým chováním, které je těkavé, nestálé, měnící nálady, podrážděné, případně dochází ke zdravotním obtížím v podobě křečí, třesu, ztrátám paměti, dostávají i do konfliktu se svým blízkým okolím v podobě narušování občanského soužití – hádky, drobné vyhrožování, újmou na zdraví, hrubé jednání, případně až drobné ublížení na zdraví. Tímto jednáním a finanční tísni, se dostanou do stavu, kdy ztratí své zázemí, naruší rodinné vztahy, členové rodiny se těchto jedinců postupně zřeknou. To je ovšem dlouhý proces, kdy se jedinec musí svým jednáním dostat až do závislosti, kdy bez užívání jakékoliv psychoaktivní látky již nemůže být.

Ztráta zázemí, finanční tíseň, nutí závislého jedince, po obstarání potravy, pití, dalších dávek látky, na kterou má vytvořenou závislost, k dalšímu protiprávnímu jednání za účelem obstarání obydlí, kde bude přebývat. Tím se dostáváme do dalších paragrafů trestního zákoníku, kterými jsou porušování domovní svobody, neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru. I tyto činy patří mezi sekundární drogovou kriminalitu.

4.1 Způsoby získání návykové látky

Jakmile závislý získá prostředky z vykonané protiprávní činnosti, cesta k získání látky ještě nekončí. Když už je jedinec závislý, má již dozajista vytvořené vztahy či kontakty s dealery či přímo výrobci. Dealeři, kteří předávají psychoaktivní látky koncovým zákazníkům, zpravidla nebývají výrobci. Trestnou činností pachatel může získat buď peníze nebo předměty majetkové hodnoty. Pokud získá peníze, je cesta k látce jednodušší. Pokud jsou ale získány předměty, nastává problém, jak je proměnit právě v peníze. Tato činnost je v dnešní době ztěžována. Výkupny sběrných surovin jsou monitorovány a je zde nutné předložit doklad totožnosti, kdy finance jsou zasílány na bankovní účet. I některé bazary a zastavárny požadují předkládání dokladů totožnosti při výkupu či zástavy zboží. Zajímavostí, která pachatelům trestné činnosti znesnadňuje prodej, je systém uvedený do provozu roku 2007, který eviduje odcizené mobilní telefony.

Policie České republiky je oprávněna požadovat na provozovateli veřejně dostupné telefonní služby znemožnění nebo obnovení provozu odcizeného koncového telekomunikačního zařízení ve veřejné síti GSM všech operátorů působících na území České republiky. Požadavek musí být doložen souhlasem dotčeného vlastníka mobilního telefonu. (Policie ČR, 2021, online)

Možností může být prodej lupu na ulici náhodným osobám nebo konkrétním vytipovaným osobám, které dané věci potřebují, například při krádeži náradí bude závislý vyhledávat kupujícího, který s danými věcmi vykonává svou pracovní činnost.

Další možností, která se v současné době objevuje, je „krádež na zakázku“. Pro „zadavatele zakázky“, je tento obchod výhodný, neboť ví, že za kradené zboží zaplatí o mnoho nižší částku než za zboží nové, případně za zboží právě z bazarů a zastaváren. I pro závislého je tento způsob rovněž výhodný, neboť problém s prodejem kradených věcí se vytrácí a cesta k látce je přímější. V takovýchto případech, by se dalo uvažovat o objednavateli jako o účastníkovi trestného činu. Jednou z možností je i směna věci přímo za požadovanou látku.

4.2 Kategorie sekundární drogové kriminality

V předešlé podkapitole jsme si vymezili způsoby, kterými může závislý získat prostředky pro následný nákup návykové látky, kdy takovými činy jsou zejména již popsané krádeže.

Pojem primární drogové kriminality lze vymezit snadněji a můžeme jej specifikovat ustanoveními § 283 až § 287 trestního zákoníku, jak je uvedeno v úvodu této práce. Jedná se tedy o kriminalitu, která je spojena s neoprávněnou výrobou a jiným nakládáním s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, případně pěstování rostlin a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu. Ovšem sekundární drogovou kriminalitu, dle mého názoru, nelze takto jednoduše specifikovat a je zapotřebí ji kategorizovat. Řekli jsme si sice, že sekundární drogová kriminalita je kriminalita obstarávací, ovšem i obstarávání má mnoho podob a mnoho cílových prostředků. Také jsme si řekli, že sekundární drogovou kriminalitu páchají osoby závislé na psychoaktivní látce. Mohou se sekundární drogové kriminality dopustit i osoby nezávislé? Tuto otázku jsem se pokusil zodpovědět tím, že jsem vytvořil níže uvedenou kategorizaci, podle motivu a druhu páchané trestné činnosti.

1) Obstarání prostředků pro nákup návykové látky

Trestnou činností spadající do této kategorie, jsem se v podstatě zabýval v této práci doposud. Jedná se o činnost, kterou si pachatel obstará prostředky pro nákup návykové látky, tedy krádeže finanční hotovosti nebo předmětů, které může závislý prodat, či směnit za návykovou látku.

2) Obstarání návykové látky

Dále si závislý může obstarat rovnou návykovou látku. V takovém případě můžeme hovořit o drobných krádežích alkoholu, ale i o krádežích vloupáním se do restauračních provozoven, prodejen potřebného zboží. V těchto případech hovoříme o pachatelích závislých na legálních návykových látkách, ale mohou si opatřit trestnou činností nelegální látku? Odpověď zní ano. Obětí trestné činnosti se ve skutečnosti může stát i jiný pachatel sekundární drogové kriminality, který je okraden jiným závislým, ale i pachatel primární drogové kriminality, tedy výrobce či dealer, na kterých se závislý může dopustit například trestného činu loupeže.

3) Obstarání prostředků pro nákup psychoaktivní látky jiné osobě

V některých případech se můžeme setkat i s obstaráním prostředků pro nákup návykové látky pro osobu druhou. Takovým případem může být družka, která pro svého

partnera, u kterého se již projevují silné abstinenci příznaky, obstará prostředky a nákup návykové látky.

4) Obstarání obydlí

Osoba závislá, v důsledku narušení rodinných a sociálních vztahů či nezaměstnanosti a s tím spojeným nedostatkem finančních prostředků, ztrácí i zázemí. V takovém případě se závislý stává osobou bez trvalého příbytku což je legální, nicméně v mnoha případech vymykající se normám dané společnosti. Jedná se o příbytky, kde žije více osob s podobnými závislostmi pohromadě. Protiprávního jednání se mohou tyto osoby dopustit, pokud využívají obydlí jiného, ke kterému nemají žádný právní vztah a porušují tak práva majitele k jeho domu, bytu či nebytovému prostoru, tedy squatting, na který trestní zákoník pamatuje v ustanovení § 208. Dále se však závislý může vloupat do různých objektů, kdy pro posouzení a stanovení právní kvalifikace je zapotřebí znát každý ojedinělý případ a přesné počínání pachatele. Může se však jednat o kvalifikaci přečinu porušování domovní svobody, krádež spáchaná vloupáním, či poškození cizí věci.

4.3 Další možné dělení sekundární drogové kriminality

V podkapitole 2.2 jsme si uvedli kategorie sekundární drogové kriminality, které vycházejí z vymezení sekundární drogové kriminality dle autorek publikace Uživatelé drog v konfliktu se zákonem, paní Gabrhelíkové Müllerové z roku 2008. Pokud primární drogová kriminalita je vymezena jako kriminalita postihující nedovolené nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy a sekundární drogová kriminalita je vymezena jako kriminalita obstarávací, tedy páchaná závislými, kam bychom zařadili kriminalitu, která je páchána na osobách závislých a pod vlivem omamných a psychotropních látek a kriminalitu páchanou výrobcí a distributory drog?

1) Uživatel, jako oběť trestného činu

Obětí trestné činnosti se může, v souvislosti se závislostí, stát i samotný uživatel omamných a psychotropních látek. Příkladem může být trestná činnost, kdy pachatel využije indispozice poškozeného, kterou si přivodil užitím návykové látky, tedy se stal takzvaně snadnou obětí. Příkladem konkrétního trestného činu, který by mohl být

spáchaný na takovýmto způsobem oslabené oběti, může být krádež věci, kterou měl poškozený na sobě nebo při sobě, podle § 205 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku. Pokud uživatel návykových látek obtěžuje své okolí způsobem svého života, který mnohdy může být velice obtěžující, kdy si to daný jedinec pro změny svého chování a vědomí neuvědomuje, může se skupina obyvatel lokálního prostředí, které je závislým jedince obtěžováno či pouze jeden jedinec, dopustit trestné činnosti na závislém jedinci v podobě zničení obydlí či násilné trestné činnosti spojené s loupeží, pokud je osoba i distributorem. V těchto případech se okolí závislého může pokoušet obejít činnost orgánů činných v trestním řízení, neboť dokazování drogové kriminality je složitým a dlouhodobým procesem. Pokud je obydlí závislého obtěžující, v podobě zápachu, uskladnění odpadu na svém pozemku a podobně, není takovéto jednání trestněprávně postižitelné a případně se musí skupina obyvatel obrátit na civilní soud se žalobou o zdržení se určitého jednání. Rovněž může být obtěžující i chování závislého, které vzniká v důsledku abstinčních příznaků.

2) Kriminalita páchaná výrobcí a distributory

Další trestnou činností, která je bezpochyby spojena s omamnými a psychotropními látkami, je činnost výrobců a distributorů omamných a psychotropních látek, která není obsažena v drogové kriminalitě primární, tedy činnost spojená s likvidací konkurence či udržení drogového trhu. Bepochyby jsou takové případy v řešení Národní protidrogové centrály SKPV⁵, jejichž detektivové mají za úkol boj s nejzávažnější organizovanou drogovou trestnou činností ve spolupráci s dalšími specializovanými policejními útvary, a to i na mezinárodní úrovni. Nicméně je bezpochyby pravdivé i tvrzení, že i trestné činy spojené s udržením drogového trhu a likvidací konkurence, patří do drogové kriminality. Takovými trestnými činy podle trestního zákoníku číslo 40/2009 Sb. mohou být například vraždy (§140), těžká ublížení na zdraví (§145), zbavení osobní svobody (§170), omezování osobní svobody (§171), vydírání (§175), legalizace výnosů z trestné činnosti (§216), vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci (§324), zneužití pravomoci úřední osoby (§329), přijetí úplatku (§331), či podplácení (§332). Do této kategorie by ovšem spadala i trestná činnost, která by byla ve věcné příslušnosti i menších útvarů

⁵ SKPV – Služba kriminální policie a vyšetřování je útvarem činným v trestním řízení, pověřený vyšetřováním trestné činnosti.

policie. Takovou trestnou činností by mohly být loupeže, kdy se obětí stane sám dealer oloupen o zboží.

4.4 Terciární drogová kriminalita

Z kategorií popsaných v podkapitole 2.3 vyplývá, že tato drogová kriminalita není přesně vymezena primární ani sekundární drogovou kriminalitou. Současně sekundární drogová kriminalita zahrnuje mnoho činů a činností, které jsou spojeny s užíváním návykových látek, tedy by bylo vhodné vytvořit další model členící sekundární drogovou kriminalitu pro lepší přehlednost a možnost následné sociální práce spojené se sekundární i terciární prevencí, ale i pro snadnější sběr dat a jejich následnou analýzu. Dalo by se tedy hovořit o rozčlenění sekundární drogové kriminality podle motivu k páčání trestné činnosti tak, jak je popsáno výše, což by dle mého názoru bylo nepřehledné a velmi obsáhlé, zahrnující mnoho motivů a kategorií. Jsem tedy zastáncem názoru, že drogová kriminalita by měla být členěna dle:

- druhů páchaných trestných činů;
- motivů k páčání trestných činů;
- typů závislosti pachatelů.

Co se týče teoretického vymezení tzv. kriminality související s drogami, nejznámějším konceptem, ze kterého většina následujících prací vychází, ale který rovněž někteří autoři kritizují (Pacula et al., 2013; Stevens, 2011), je tzv. Goldsteinův tripartitní model, který byl formulován v 80. letech minulého století a rozlišuje na základě typu vzájemné souvislosti tzv. trestnou činnost: psychofarmakologickou, ekonomicky-kompulzivní a systémovou (Goldstein, 1985). Z tohoto modelu vychází i u nás známé a často přejímané vymezení Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) z roku 2007 (EMCDDA, 2007). Na rozdíl od Goldsteina (1985) aplikuje EMCDDA tyto modely nejen na vztah užívání drog a násilí, nýbrž na trestnou činnost obecně, a k třem základním modelům přidává i trestné činy spáchané porušováním protidrogové legislativy. (Štefunková a kol., 2019, s. 12)

Výzkum Paula J. Goldsteina byl, dle jeho vlastních slov, navržen ke studiu drogové příbuznosti se všemi vraždami spáchanými ve státě New York v roce 1984. Spojení drog a násilí bylo hlavním podnětem pro jeho projekt, kdy již v této době usiloval o lepší sběr a analýzu dat. Svým výzkumem zjistil, že okolo jedné čtvrtiny vražd spáchaných přímo v městě New York City a dvě pětiny vražd ve zbytku státu, byly klasifikovány jako související s drogami.

V předchozích článcích bylo naznačeno, že drogy a násilí spolu souvisejí třemi různými způsoby: psychofarmakologicky, ekonomicky-kompulzivně a systémově. Účelem této konceptualizace bylo poskytnout strukturu, v níž by bylo možné data co nejplodněji analyzovat. Projekt DRCA-H byl navržen tak, aby generoval data pro posouzení užitečnosti trojstranného koncepčního rámce. (Goldstein, Brownstein, 1987, s. 11)

Již Paul J. Goldstein se zabýval drogovou kriminalitou jako celkem, tedy drogovou kriminalitu kategorizoval na tři části podle druhu páchané trestné činnosti. Jedná se o psychofarmakologické násilí, ekonomicko-kompulsivní násilí a systémové násilí.

Uvedl, že „v systémovém modelu je násilí v jakékoli společnosti neodmyslitelně spojeno se zakázanou látkou. Systémové násilí se týká tradičně agresivního vzorce interakce v systému distribuce a užívání drog. Systémové násilí zahrnuje spory o území mezi soupeřícími drogovými dealery; útoky a vraždy spáchané v rámci řešení hierarchií jako prostředku prosazování normativních kódů; okrádání drogových dealerů a obvyklá násilná odplata samotného dealera nebo jeho šéfu; eliminace informátorů, spory o drogy a/nebo příslušenství k drogám, trest za prodej pančovaných nebo falešných drog; tresty za nesplácení svých dluhů; loupežná násilí spojená se sociálně-demografickým územím; a tak dále...“ (Goldstein, Brownstein, 1987, s. 19)

V takovém případě by se dalo uvažovat o vymezení nového pojmu v drogové problematice, tedy drogová kriminalita terciární a členění drogové kriminality na:

- primární drogovou kriminalitu – držení a výroba;
- sekundární drogovou kriminalitu – obstarávání;
- terciární drogovou kriminalitu – udržení trhu.

Definice terciární drogové kriminality by podle mě mohla znít:

„Terciární drogová kriminalita je trestná činnost, která je páchána na úseku drogového trhu, je spojena s jeho udržením a likvidací konkurence. Dále terciární drogová kriminalita zahrnuje trestnou činnost páchanou na závislých jedincích, kteří jsou vlivem užívání návykových látek zranitelní. V případě terciární drogové kriminality tedy není podmínkou závislost na užívání omamných a psychotropních látek pachatelem trestné činnosti.“

Vzhledem k tomu, že téma této bakalářské práce je sekundární drogová kriminalita, mohl by pojem terciární drogová kriminalita být zajímavým a sěžejním tématem následné diplomové práce, ve které by bylo zajímavé porovnat drogovou kriminalitu na mezinárodní úrovni, představit činnost již zmiňované Národní protidrogové centrály SKPV či prováděné výzkumy a projekty Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, zaměřit se na drogovou politiku.

5. Průzkum sekundární kriminality a stanovení hypotéz

Pro empirickou část práce je stanoven výzkumný problém, který zní: Lze vymezit podíl sekundární drogové kriminality z celkového počtu spáchaných trestných činů v okrese Náchod? Pro jeho zodpovězení je nutné určit samotný cíl následujícího empirického šetření.

Cílem empirického šetření je pokusit se zmapovat stav, strukturu a dynamiku kriminální situace na území náchodského okresu Královéhradeckého kraje se zaměřením na sekundární drogovou kriminalitu za vybrané období. V empirické části jsou uvedeny mnou vytvořené statistiky trestných činů spáchaných v letech 2017, 2018, 2019 a 2020, dále rozdělení těchto skutků, včetně paragrafových znění, dle závislosti pachatelů na dané psychoaktivní látce.

Jako metodu empirického šetření jsem zvolil analýzu dat z vytvořených statistik. Z podrobné analýzy dat získaných z interních zdrojů Policie České republiky jsem vytvořil statistiky, které zahrnují veškerou trestnou činnost, která spadá do kategorie sekundární drogové kriminality ať už objasněné či neobjasněné, tedy násilnou, majetkovou a obecně nebezpečnou. U objasněné trestné činnosti porovnává pachatele, kteří při svých podání vysvětlení sami o sobě uvedli, že jsou závislí na konkrétní látce nebo je tato skutečnost známa z osobní znalosti zpracovatele či vyšetřovatele s jejich spáchaným trestným činem, nejedná se tedy o závislost lékařsky diagnostikovanou. Veškerá v tabulkách a grafech uvedená data byla získána z interních zdrojů Policie České republiky. Na základě mé osobní analýzy veškerých trestních spisů spáchaných v okrese Náchod jsem zpracoval níže uvedené tabulky a grafy. Data zde uvedená nebyla získána z veřejných zdrojů.

Získaná data z interních zdrojů jsem porovnal s daty vedenými v internetovém, tedy veřejně dostupném prostředí, konkrétně s mapou kriminality, dostupnou na internetových stránkách <https://www.mapakriminality.cz/#>. Tímto porovnáním jsem zjistil, že se počty spáchaných trestných činů liší. Tato skutečnost může být zapříčiněna mnoha faktory, kterými mohou být skutky evidované původně jako přestupky a následně překvalifikovány na trestné činy, dále například trestné činy objasněné dodatečně v následujícím roce nebo trestná činnost byla spáchána v jiném roce, než ve kterém ji policejní orgán registroval, či trestná činnost byla páchána v období několika let. Takovou trestnou činností mohou být podvody, zpronevěry, ale i týrání osob ve společném obydlí. Další trestné činy, které nemusejí být zahrnuty ve veřejně dostupných statistikách, jsou

ty, které byly původně evidovány na území daného okresu, ale trestní řízení bylo vedeno jiným, místně či věcně příslušným policejním orgánem. Pro účely této práce jsem využil data získaná z interních zdrojů Policie České republiky, které nekorespondují s daty dostupné veřejnosti. Rovněž považuji za nutné sdělit, že statistiky jsou vytvořeny z dat získaných z řízení vedených policejním orgánem, nikoli ze spisů projednávaných soudem.

5.1 Hypotézy

Pro průzkum byly stanoveny tři hypotézy v následujícím znění:

- **Hypotéza č. 1: Nejvyšší podíl na sekundární drogové kriminalitě v okrese Náchod za léta 2017 až 2020 představují krádeže.**

Lze předpokládat, že nejčastější motivací sekundární drogové kriminality je ekonomicky motivovaná trestná činnost. Za předpokladu, že pachatelé trestných činů jsou jedinci závislí na měkkých drogách, bude jejich trestná činnost spíše promyšlená a nenásilného charakteru.

- **Hypotéza č. 2: Sekundární drogová kriminalita má v okrese Náchod za léta 2017 až 2020 vzrůstající tendenci.**

„Odhadovaný podíl vybrané ekonomicky motivované trestné činnosti spáchané uživateli drog od r. 2011 nepatrně vzrostl, a to jak u zjištěných, tak u objasněných TČ. Zatímco v r. 2011 spáchali uživatelé drog odhadem 33 % zjištěných TČ, v r. 2017 činil jejich podíl 35 %. Pokud jde o objasněné TČ, v r. 2011 spáchali uživatelé drog odhadem 23 % objasněných TČ, v r. 2017 to bylo odhadem 25 %.“ (Mravčík a kol., 2018, s. 221)

Z uvedeného lze tedy předpokládat, že sekundární drogová kriminalita má vzrůstající tendenci a počty trestných činů spáchaných uživateli drog vzrůstají.

- **Hypotéza č. 3: Jedinci závislí na návykových látkách spáchají v náchodském okrese minimálně čtvrtinu všech objasněných trestných činů.**

Tato hypotéza vyplynula ze studie paní Michaely Roubalové a autorského kolektivu s názvem Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky: „Z vybraných 120,4 tis. zjištěných trestných činů bylo

objasněno 43,6 tis. trestných činů, z nich odhadem 25 % (10,1 tis.) spáchali uživatelé drog.“ (Roubalová a kol., 2019, s. 26-27)

Všechny hypotézy byly stanoveny na základě odhadu ekonomicky motivované sekundární drogové kriminality zveřejněném ve Výroční zprávě o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2017: „Za r. 2017 byl proveden odhad ekonomicky motivované sekundární drogové kriminality“ (Národní protidrogová centrála a Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2018).

„Jde o expertní retrospektivní odhad policistů z územních odborů Policie ČR, který spočívá v určení podílu trestné činnosti spáchané uživateli drog zejména za účelem získání prostředků na nákup drog pro vlastní potřebu. Osloveno bylo celkem 80 územních odborů, z nich odpovědělo 78. Posuzováno bylo 17 trestných činů (v podobě 42 položek ESKK), odhadované podíly byly váženy skutečným počtem zjištěných a objasněných trestných činů v jednotlivých okresech. V r. 2017 bylo v ČR zjištěno celkem 120,4 tis. vybraných ekonomicky motivovaných TČ (60 % všech zjištěných TČ celkem), z nich odhadem 42,3 tis. TČ spáchali uživatelé drog (35 % vybraných TČ) (v r. 2015 to bylo 156 tis. zjištěných TČ, z toho odhadem 33 % spáchali uživatelé drog). Nejvyšší podíl představovaly krádeže. Z vybraných 120,4 tis. zjištěných TČ bylo objasněno 43,6 tis. TČ (46 % objasněných TČ celkem), z toho odhadem 10,1 tis. TČ spáchali uživatelé drog (25 % vybraných TČ) (v r. 2015 to bylo 53 tis. objasněných TČ, z toho odhadem 25 % spáchali uživatelé drog).“ (Mravčík a kol., 2018, s. 219)

5.2 Statistiky spáchaných trestných činů – okres Náchod

V této podkapitole si pomocí tabulek uvedeme počty spáchané trestné činnosti, její objasněnost v okrese Náchod Královéhradeckého kraje a objasněné skutky rozčleníme dle závislosti pachatele na konkrétní psychoaktivní látce.

Tabulka 1: Celkový počet spáchaných trestných činů v letech 2017 – 2020 v okrese Náchod

	2017	2018	2019	2020
Celkem	2142	2044	1941	1400
Objasněné	1456	1423	1266	839
Neobjasněné	686	621	675	561
Objasněnost v procentech	67,97%	69,62%	65,22%	59,93%

V tabulce číslo jedna jsme si uvedli celkový počet trestných činů spáchaných v okrese Náchod, jejich objasněnost a neobjasněnost, a to bez rozdělení dle charakteru spáchané trestné činnosti. V posledním řádku tabulky je uvedena procentuální objasněnost, pro lepší představu tedy vidíme, že v každém prověřovaném roce je objasněnost nadpoloviční. Nutno ovšem podotknout, že tato čísla vychází z informací uvedených v konkrétním spisovém materiálu daného případu, které do systému zadává zpracovatel případu. Při získávání počtu neobjasněných případů byl zadán komplexní dotaz do systému Policie České republiky, ze kterého byla získána v tabulce uvedená data. Ovšem při analýze dle systému neobjasněných případů bylo zjištěno, že jsou do těchto dat zahrnuty i objasněné případy, které byly objasněny dodatečně, ale zpracovatel nezměnil v systému stav případu z NEOBAJSNĚNO na OBJASNĚNO DODATEČNĚ. Z tohoto tvrzení vyplývá, že objasněnost trestných činů v okrese Náchod může být vyšší, než je uváděno ve statistikách. Z tabulky je patrné, že počet trestných činů v okrese Náchod za porovnávané období klesá a v roce 2020 je značně nižší. Nižší je i objasněnost trestných činů, což může být zapříčiněno i tím, že činy spáchané v roce 2020 nejsou k době vytváření těchto statistik uzavřené, a tudíž může k objasnění ještě dojít. Rovněž pokles spáchaných trestných činů v roce 2020 přikládám v tomto roce probíhající pandemické situaci, během které byl usnesením vlády v několika obdobích vyhlášen nouzový stav, kdy na vybrané trestné činy spáchané za stavu ohrožení státu, zdraví či majetku, se pohlíželo přísněji, tedy je zde mnohem vyšší trestní sazba. Dalším možným důvodem tohoto poklesu může být novela trestního zákoníku, tedy mimo jiné úprava § 138 trestního zákoníku, ve kterém jsou uvedeny výše škody, podle kterých jsou trestné činy kvalifikovány. Obecně lze říci, že výše těchto škod byla dvakrát zvýšena, tedy skutky, které byly dříve kvalifikovány jako trestné činy, jsou od října roku 2020

přestupky. Hranice mezi přestupkem a trestným činem, pokud byl posuzován podle výše škody, byla 5 000,-Kč a od října roku 2020 je tato hranice 10 000,-Kč. Abychom mohli objektivně posoudit, zda kriminalita klesá či stoupá, museli bychom do statistik zařadit i přestupky se škodou v rozmezí 5.000 – 10.000,-Kč spáchané od října roku 2020, což ovšem není předmětem této práce a můžeme tento jev využít právě pro účely této práce, neboť předpokládám, že všechny výše uvedené důvody poklesu kriminality jako celku nebudou mít příčinnou souvislost na páčání sekundární drogové kriminality, která ani v takovémto období neklesne. Tento předpoklad si ovšem potvrdíme či vyvrátíme v následujících částech této práce.

Tabulka 2: Počty trestné činnosti majetkového a násilného charakteru v letech 2017-2020 v okrese Náchod

Charakter trestné činnosti	Období			
	2017	2018	2019	2020
Násilná	307	289	299	235
Majetková	699	616	729	504
Ostatní trestná činnost	1136	1139	913	661

V tabulce číslo 2 jsme si uvedli počet trestných činů, které měly násilný a majetkový charakter za období let 2017, 2018, 2019 a 2020. Zde vidíme, že počet majetkových trestných činů je vyšší než počet násilných trestných činů, které jsou závažnějšího charakteru s přísnějšími trestními sankcemi. Rovněž je patrné, že celkový počet trestných činů násilného a majetkového charakteru je v porovnání s ostatní trestnou činností zhruba poloviční.

Tabulka 3: Počet násilné trestné činnosti a její objasněnost v letech 2017-2020 v okrese Náchod

Násilná trestná činnost	Období			
	2017	2018	2019	2020
Celkem	307	289	299	235
Objasněno	297	276	284	232
Neobjasněno	10	13	15	3
Objasněnost v procentech	96,74%	95,50%	94,98%	98,72%

Tabulka číslo 3 nám ukazuje objasněnost násilné trestné činnosti v období let 2017–2020 a objasněnost této trestné činnosti v procentech. Vzhledem k počtu objasněných činů z celkového počtu můžeme říci, že objasněnost je zde velmi vysoká a práce Policie ČR na vynikající úrovni. Objasněnost této trestné činnosti může být zapříčiněna spontánním jednáním pachatele, který jedná bezmyšlenkovitě, skutek nemá promyšlený a zanechá velké množství kriminalistických stop. Dalším důvodem může být závažnost tohoto jednání, tudíž prioritou v objasnění těchto společensky vysoce škodlivých činů. Závažnosti činů nasvědčuje i skutečnost, že většina z těchto skutků byla prověřována a následně vyšetřována Službou kriminální policie a vyšetřování.

Tabulka 4: Počet majetkové trestné činnosti a její objasněnost v letech 2017-2020 v okrese Náchod

Majetková trestná činnost	Období			
	2017	2018	2019	2020
Celkem	699	616	729	504
Objasněno	278	297	241	203
Neobjasněno	421	319	488	301
Objasněnost v procentech	39,77%	48,21%	33,06%	40,28%

Jak můžeme vidět v tabulce číslo 4, majetkových trestných činů je daleko méně než trestných činů násilného charakteru. Ovšem s přibývajícimi trestnými činy klesá jejich objasněnost, která se za prověřované období pohybuje v průměru okolo čtyřiceti procent. Tento jev může být zapříčiněn zejména tím, že počty spáchaných trestných činů na

jednoho pachatele je vyšší než u násilné trestné činnosti. Tedy jeden pachatel spáchá více trestných činů, ale následně je odsouzen „pouze“ za některé, neboť na zbylé není proti pachateli dostatek důkazů, on sám se k činu nepřizná a činy tedy zůstanou neobjasněné.

Tabulka 5: Počty násilných trestných činů, dle závislosti pachatele na psychoaktivní látce v okrese Náchod

Násilná trestná činnost	Období			
	2017	2018	2019	2020
Objasněno TČ	297	276	284	232
Alkohol	8	5	4	1
Pervitin	13	14	17	12
Marihuana	8	3	3	0
Celkem závislími	29	22	24	13

Do tabulky číslo 5 jsem uvedl počty objasněných trestných činů násilného charakteru, jejichž pachatelé byli závislí na konkrétní psychoaktivní látce, nikoli trestné činy, které byly spáchány v důsledku užití návykové látky. Rozdíl v těchto dvou typech spáchání je ten, že trestné činy spáchané pod vlivem návykové látky nemusejí nutně znamenat závislost pachatele, a tudíž nemohou být zařazeny do sekundární drogové kriminality. V tabulce je uveden celkový počet objasněných trestných činů v daném roce a dále jsou zde vymezeny skutky spáchané v souvislosti se závislostí na konkrétní psychoaktivní látce, tedy v tomto případě na alkoholu, pervitinu a marihuaně. V posledním řádku tabulky je uveden součet objasněných trestných činů, které byly spáchány závislími.

Z tabulky číslo 5 je patrné, že nejvíce objasněných násilných trestných činů spáchaných závislími byly v souvislosti se závislostí na pervitinu, což může být zapříčiněno právě spontánností jednání pachatele, jehož chování vlivem závislosti na pervitinu je těkavé, násilné, s kompulzivní potřebou získat návykovou látku či prostředky pro její získání. Důkazem tohoto tvrzení je i fakt, že násilná trestná činnost páchaná závislími na pervitinu v roce 2020 je relativně neměnná, zatímco násilné činy spáchané závislími na alkoholu a na marihuaně ubyly. Nejvíce trestných činů spáchaných závislími na pervitinu bylo v prověřovaném období v roce 2019.

Tabulka 6: Počty majetkových trestných činů, dle závislosti pachatele na psychoaktivní látce v okrese Náchod

Majetková trestná činnost	Období			
	2017	2018	2019	2020
Objasněno TČ	278	297	241	203
Alkohol	24	13	17	16
Pervitin	38	33	25	23
Marihuana	11	4	8	4
Celkem závislími	73	50	50	43

Na základě tabulky číslo 6 můžeme říci, že majetkové trestné činnosti páchané závislími na alkoholu, pervitinu a marihuaně ubývá. Rovněž jako v předchozím znázornění násilné trestné činnosti, je i v rámci majetkové trestné činnosti nejvíce problematická a obsáhlá závislost na pervitinu. Ovšem oproti násilné trestné činnosti trestných činů majetkového charakteru v roce 2020 výrazně nebylo. Tato skutečnost může být opět důkazem toho, že závislý jedinec při svém jednání nebere ohledy na trestně-právní odpovědnost za své činy a s ní spojenou trestní sazbu. Důležitější je pro závislého ukojení svých potřeb na úkor svobody.

Závěr z výše uvedených statistik je takový, že za prověřované období trestná činnost majetkového a násilného charakteru na území náhodského okresu spíše stagnuje oproti ostatním druhům trestných činů, které mají tendenci klesající. Rovněž i trestná činnost páchaná závislími na alkoholu, pervitinu a marihuaně jak majetkového, tak násilného charakteru má v prověřovaném období, tedy v letech 2017, 2018, 2019 a 2020, klesající tendenci. Ve statistikách porovnáváme nejrozšířenější a v současné době nejdostupnější psychoaktivní látky. Je ovšem opět nutno podotknout, že tato práce se zabývá pouze činy majetkového a násilného charakteru, kterých se dopustili pachatelé závislí na psychoaktivní látce, nikoli pod vlivem návykové látky. Těchto činů, které byly spáchány pod vlivem návykové látky a následně objasněny je mnohem více, avšak to, že je čin spáchán pod vlivem, nemusí nutně znamenat, že je pachatel závislý. Dále pachatel může spáchat jedním skutkem více trestných činů, kdy nejtypičtějším příkladem je krádež vloupáním spolu s porušováním domovní svobody, či krádež peněženky s vloženou

platební kartou, není jen krádež prostá, ale i přečin neoprávněného opatření platebního prostředku.

Dále pachatel může spáchat několik trestných činů, takzvaně v „souběhu“. To znamená, že stejný pachatel spáchal dva nebo více trestných činů dříve, než byl za některý z nich vyhlášen soudem prvního stupně odsuzující rozsudek nebo obviněnému doručen trestní příkaz. V tomto případě jsou pak jednotlivé dílčí skutky sloučeny pod jednotné číslo jednací a s pachatelem proběhne jeden soud, ve kterém jsou mu kladeny za vinu veškeré spáchané činy, za které doposud odsouzen nebyl. Takovéto objasněné případy nejsou ve výše uvedených statistikách jednotlivě rozepsány, ale jsou zahrnuty jako jedno číslo jednací⁶. Příkladem může být sériová trestná činnost, v kontextu této práce například opakované vloupání do chalup na periferiích obcí a vesnic či jiných rekreačních objektů.

Ze statistik rovněž vyplývá, že nejvíce trestné činnosti na území náhodského okresu v Královéhradeckém kraji páchané závislými je v souvislosti se závislostí na pervitinu.

5.3 Spáchaná trestná činnost dle psychoaktivní látky

V podkapitole číslo 5.3 budeme konkretizovat, které trestné činy byly spáchány pod vlivem konkrétní psychoaktivní látky, tedy paragrafová znění jednotlivých skutků, za prověřované období. Konkretizace nám umožní náhled na závažnost páchané trestné činnosti. Pro účely této práce jsme využili tři psychoaktivní látky, a to alkohol, marihuanu a pervitin, které jsou policisty snadno odhalitelné a v trestné činnosti páchané v rámci České republiky nejrozšířenější.

Pro lepší přehlednost si v tabulce uvedeme konkrétní trestné činy a zaznamenáme jejich četnost v souvislosti s danou psychoaktivní látkou. Názvy a konkrétní paragrafová znění trestných činů, kterými se tato práce zabývá jsou uvedeny v příloze A této bakalářské práce. V následných tabulkách již použijeme pouze paragrafová znění konkrétních trestných činů.

⁶ Číslem jednacím rozumíme individuální číslo v systému Policie, pod kterým je jednotlivé trestní řízení evidováno.

Alkohol a násilné trestné činy v letech 2017 až 2020

Tabulka 7: násilné trestné činy spáchané vlivem alkoholu na území okresu Náchod v období let 2017-2020

Trestný čin	Trestní sazba	Druh trestného činu	četnost
§ 146 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	5
§ 146 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Jeden rok až pět let	Přečin	0
§ 171 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	0
§ 173 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až deset let	Zvlášť závažný zločin	0
§ 175 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až čtyři léta	Přečin	3
§ 175 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	2
§ 175 odst. 2 písm. e) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	0
§ 178 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	6
§ 178 odst. 2 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	0
§ 199 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až čtyři léta	Přečin	1
§ 199 odst. 2 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	1
§ 353 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až na jeden rok	Přečin	4
§ 353 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Až na tři léta	Přečin	0
§ 353 odst. 2 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Až na tři léta	Přečin	0
§ 358 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až na dvě léta	Přečin	2

Z tabulky číslo 7 je patrné, že nejčetnějším trestným činem páchaným závislými na alkoholu je porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 trestního řádu, druhým ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního řádu a třetím nebezpečné vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního řádu. Z uvedeného plyne, že nejčetněji páchané trestné činy jsou přečiny, tedy v porovnání s ostatními trestnými činy méně závažné. Při analýze jednotlivých trestních spisů bylo zjištěno, že skutky byly spontánní a ze strany pachatele vysoce agresivní. Pachatel byl ve většině případů dopaden při činu nebo bezprostředně poté a vzhledem ke svému agresivnímu jednání bez snahy a uklidnění situace, byl na

místě policisty zadržen a převezen na protialkoholní záchytnou stanici k vystřízlivění, případně se souhlasem lékaře do policejní cely.

Pervitin a násilné trestné činy v letech 2017 až 2020

Tabulka 8: Násilné trestné činy spáchané vlivem pervitinu na území okresu Náchod v období let 2017-2020

Trestný čin	Trestní sazba	Druh trestného činu	četnost
§ 146 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	2
§ 146 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Jeden rok až pět let	Přečin	1
§ 171 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	1
§ 173 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až deset let	Zvlášť závažný zločin	20
§ 175 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až čtyři léta	Přečin	7
§ 175 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	2
§ 175 odst. 2 písm. e) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	7
§ 178 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	5
§ 178 odst. 2 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	3
§ 199 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až čtyři léta	Přečin	1
§ 199 odst. 2 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	1
§ 353 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až na jeden rok	Přečin	3
§ 353 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Až na tři léta	Přečin	1
§ 353 odst. 2 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Až na tři léta	Přečin	1
§ 358 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až na dvě léta	Přečin	5

V tabulce číslo 8 vidíme, že nejčetněji páchaným trestným činem je zvlášť závažný zločin loupeže podle § 173 odst. 1 trestního řádu, za který hrozí pachateli až deset let odnětí svobody. U tří případů loupeže se stala obětí osoba závislá, disponující větším množstvím pervitinu, po které pachatel pod pohrůzkou násilí požadoval vydání této psychoaktivní látky. Podrobnou analýzou trestních spisů bylo zjištěno, že sedm ze sedmnácti trestných činů kvalifikovaných jako vydírání, bylo toto spáchané na svědkovi,

který měl svědčit u soudu v neprospěch pachatele, tedy za účelem zastrašení svědka. Rozdíl mezi pachateli závislími na alkoholu a závislími na pervitinu vidím v tom, že u alkoholové závislosti byli pachatelé zadrženi a umístěni do policejní cely pro své aktuální chování, zatímco u pervitinové závislosti byli pachatelé zadrženi pro závažnost svého jednání, nikoli pro své agresivní chování, které vůči policistům bylo sice odmítavé, ale nikoli agresivní.

Marihuana a násilné trestné činy v letech 2017 až 2020

Tabulka 9: Násilné trestné činy spáchané vlivem marihuany na území okresu Náchod v období let 2017-2020

Trestný čin	Trestní sazba	Druh trestného činu	četnost
§ 146 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	2
§ 146 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Jeden rok až pět let	Přečin	0
§ 171 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	0
§ 173 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až deset let	Zvlášť závažný zločin	2
§ 175 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až čtyři léta	Přečin	2
§ 175 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	1
§ 175 odst. 2 písm. e) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	0
§ 178 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	2
§ 178 odst. 2 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	2
§ 199 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až čtyři léta	Přečin	1
§ 199 odst. 2 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Dvě léta až osm let	Zločin	0
§ 353 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až na jeden rok	Přečin	1
§ 353 odst. 2 písm. c) z. č. 40/2009 Sb.	Až na tři léta	Přečin	0
§ 353 odst. 2 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Až na tři léta	Přečin	1
§ 358 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až na dvě léta	Přečin	2

Jak je z tabulky číslo 9 patrné, pachatelé závislí na marihuaně se dopustili v prověřovaném období násilné trestné činnosti pouze ojedinele. Analýzou těchto

trestních spisů bylo zjištěno, že nejzávažnějším činem byla loupež, která byla spáchána za účelem získání prostředků na nákup psychoaktivní látky, a to ve dvou případech. Lze tedy usoudit, že závislí na marihuaně netrpí násilnickými sklony a pro získání návykové látky využívají jiné trestné činnosti.

Alkohol a majetkové trestné činy v letech 2017 až 2020

Tabulka 10: Majetkové trestné činy spáchané vlivem alkoholu na území okresu Náchod v období let 2017-2020

Trestný čin	Trestní sazba	Druh trestného činu	četnost
§ 205 odst. 1 písm. a) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	12
§ 205 odst. 1 písm. b) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	34
§ 205 odst. 1 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	2
§ 205 odst. 2 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	19
§ 228 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až jeden rok	Přečin	4

Dále jsem analyzoval trestní spisy majetkového charakteru, které byly spáchané v souvislosti se závislostí na alkoholu, a tato data jsem přenesl do tabulky číslo 10. Nejčtenějším trestným činem byl přečin krádeže spáchaný vloupáním, a to ve třiceti čtyřech případech. V šesti případech byl přečin krádeže vloupáním v souběhu s přečinem porušování domovní svobody, kdy se pachatel vloupal do opuštěného objektu, kde vypil nalezený alkohol a snědl nalezené jídlo. V ostatních případech se jednalo o vloupání do hospod a restauračních zařízení. Dalším nejčtenějším trestným činem byla krádež ve druhém odstavci, tedy spáchána v recidivě, kdy pachatel byl za obdobný trestný čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán. V šestnácti případech šlo o krádeže alkoholu v prodejnách, ve třech případech pak o krádež finanční hotovosti z bytu, ve kterém byl pachatel na návštěvě. Z uvedeného lze tedy dojít k závěru, že pachatelé závislí na alkoholu páchají spíše majetkovou trestnou činnost, a to za účelem získání alkoholu, případně obydlí. Porovnáním trestních spisů násilného a majetkového charakteru bylo zjištěno, že pachatelé majetkové trestné činnosti se nedopustili násilných trestných činů, vyjma trestného činu porušování domovní svobody, který je řazen mezi násilnou trestnou činnost.

Pervitin a majetkové trestné činy v letech 2017 až 2020

Tabulka 11: Majetkové trestné činy spáchané vlivem pervitinu na území okresu Náchod v období let 2017-2020

Trestný čin	Trestní sazba	Druh trestného činu	četnost
§ 205 odst. 1 písm. a) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	34
§ 205 odst. 1 písm. b) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	58
§ 205 odst. 1 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	5
§ 205 odst. 2 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	16
§ 228 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až jeden rok	Přečin	5

Majetkových trestných činů spáchaných závislými na pervitinu bylo v prověřovaném období nejvíce. Nejhojnějším trestným činem byla krádež spáchaná vloupáním, a to v padesáti osmi případech. Jednalo se zejména o sériovou trestnou činnost, při které pachatel zanechával velké množství kriminalistických stop, kdy spáchal velké množství činů za krátké období na malém území, a byl brzy dopaden. Ve většině případů šlo o vloupání do sklepních kójí bytových domů a odcizení jízdních kol. Vyšetřováním bylo zjištěno, že pachatelé odcizené věci prodávali takzvaně pod cenou a za získané prostředky si nakoupili pervitin. V několika případech odcizené věci vyměnili přímo za návykovou látku, kdy odcizené věci byly následně vypátrány u dodavatele.

Marihuana a majetkové trestné činy v letech 2017 až 2020

Tabulka 12: Majetkové trestné činy spáchané vlivem marihuany na území okresu Náchod v období let 2017-2020

Trestný čin	Trestní sazba	Druh trestného činu	četnost
§ 205 odst. 1 písm. a) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	5
§ 205 odst. 1 písm. b) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	14
§ 205 odst. 1 písm. d) z. č. 40/2009 Sb.	Až dvě léta	Přečin	0
§ 205 odst. 2 z. č. 40/2009 Sb.	Šest měsíců až tři léta	Přečin	4
§ 228 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb.	Až jeden rok	Přečin	4

Poslední analyzovanou kategorií byla majetková trestná činnost spáchaná závislími na marihuaně. Touto analýzou jsem zjistil, že ve čtrnácti případech šlo o krádeže vloupáním, kdy na rozdíl od krádeží vloupáním spáchaných závislími na pervitinu šlo o dlouhodobou trestnou činnost páchanou vytipováním konkrétních opuštěných objektů na periferiích měst a vesnic. Pachatelé této trestné činnosti působili na území několika okresů, případně i krajů. Dopadeni byli na základě rozsáhlé operativní činnosti policistů spolupracujících v rámci několika územních odborů. Rovněž v těchto případech byla podstatná odborná práce všech policistů od počátku evidence případů, neboť v takovýchto případech je zapotřebí zajistit veškeré kriminalistické stopy na základě kterých je následně možné případy propojit.

5.4 Shrnutí empirické části

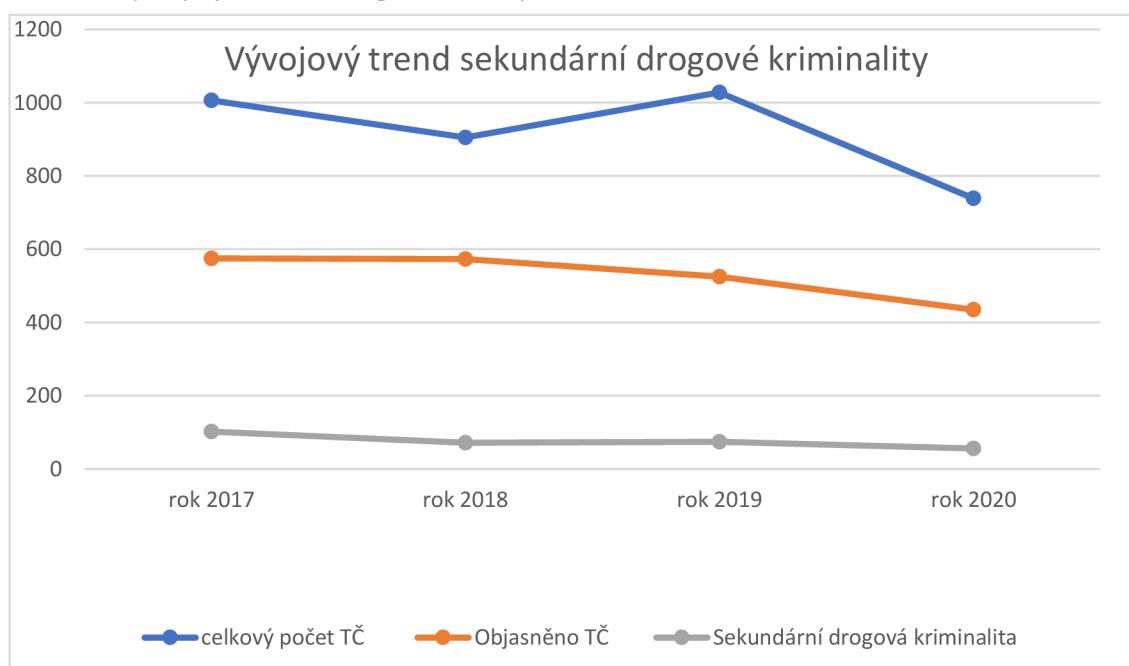
V této části práce shrnu údaje zapsané v tabulkách podkapitol číslo 5.2 a 5.3 za účelem usnadnění a lepší přehlednosti při následném ověřování hypotéz a vypracuji tabulku, ve které budou uvedeny jednotlivé trestné činy spadající do sekundární drogové kriminality a četnost jejich páchaní v letech 2017-2020 na území náchodského okresu, dále pak vypracuji graf, který bude znázorňovat vývojový trend sekundární drogové kriminality v náchodském okresu a následně uvedu procentuální stav sekundární drogové kriminality z celkového počtu objasněných trestných činů.

Tabulka 13: Četnost trestných činů sekundární drogové kriminality v letech 2017-2020 na území okresu Náchod

Trestný čin	Četnost
Ublížení na zdraví	10
Omezování osobní svobody	1
Loupež	22
Vydírání	24
Porušování domovní svobody	18
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	5
Nebezpečné vyhrožování	11
Výtržnictví	9
Krádež	203
Poškození cizí věci	13

V tabulce číslo 13 vidíme počty spáchaných trestných činů v okrese Náchod v letech 2017-2020, které byly pro účely této práce zahrnuty do sekundární drogové kriminality tak, jak je popsáno v podkapitole číslo 5.3. Z tabulky je zřejmé, že nejčetněji páchaným trestným činem na prověřovaném území za prověřované období je trestný čin krádeže.

Graf 1: vývoj sekundární drogové kriminality v okrese Náchod za období let 2017-2020

V grafu číslo 1 je pod modrou linií pojmenovanou jako „celkový počet TČ“ uveden celkový počet trestných činů, které byly pro účely této práce vybrány jako trestné činy, které lze zařadit do sekundární drogové kriminality, tedy majetková a násilná trestná činnost, kdy je zde uveden počet těchto činů v letech 2017, 2018, 2019 a 2020. Oranžová linie znázorňuje počet objasněných vybraných trestných činů z počtu uvedeném pod modrou linií. Nejnižší uvedená, šedá linie, pak znázorňuje počet objasněných trestných činů, které byly zařazeny do sekundární drogové kriminality, tedy ty, o kterých lze říci, že byly spáchány za účelem obstarání návykové látky, prostředků pro získání návykové látky nebo spojené se závislostí jak osoby pachatele, tak osoby poškozeného.

Z grafu je zřejmé, že veškeré znázorněné údaje mají za prověřované období klesající tendenci. Zatímco celkový počet vybraných trestných činů v roce 2019 mírně stoupl oproti rokům 2017 a 2018, tak v roce 2020 výrazně klesl. Objasněnost vybraných trestných činů v prověřovaném období stále klesá, ale procentuální objasněnost v roce 2020 vzrostla, neboť byl v tomto období nejnižší počet zjištěných vybraných trestných činů. Poslední hodnotou, kterou graf č. 1 znázorňuje, je vývoj sekundární drogové kriminality. Z tohoto je patrné, že sekundární drogová kriminalita má v náhodském okrese za prověřované období klesající tendenci, byť by se dalo říci, že je úměrná celkovému počtu spáchaných, vybraných trestných činů.

Pro přesnější náhled na vývoj sekundární drogové kriminality v náhodském okrese si uvedeme procentuální poměr sekundární drogové kriminality z počtu objasněných, vybraných trestných činů za jednotlivá období. V roce 2017 činila sekundární drogová kriminalita 17,7% z celkového počtu objasněných vybraných trestných činů, v roce 2018 se jednalo o 12,6%, v roce 2019 o 14,1% a v roce 2020 o 12,9%. Celkový podíl sekundární drogové kriminality na počet objasněných vybraných trestných činů činil v prověřovaném období 14,4%.

5.5 Ověření hypotéz

Kvantitativně orientovaný výzkum byl zrealizován pomocí statistické metody, která byla zvolena z důvodu charakteru položeného výzkumného problému. Ve statistikách a následném rozboru konkrétních skutků byly zjištěny okolnosti a motivy pachatelů k páchaní trestné činnosti, a to za období let 2017 až 2020. V podkapitolách 5.2, 5.3 a 5.4

jsem uvedl údaje zjištěné výzkumem na základě kterých můžeme provést ověření stanovených hypotéz.

Hypotéza č. 1: Nejvyšší podíl na sekundární drogové kriminalitě v okrese Náchod za léta 2017 až 2020 představují krádeže.

V tabulce číslo 13 jsem uvedl četnost vybraných trestných činů spáchaných na vybraném území v období let 2017-2020, které jsem v rámci výzkumu zařadil do sekundární drogové kriminality. Z tabulky je patrné, že četnost trestného činu krádež podle § 205 trestního zákoníku byla spáchána výrazně čteněji než ostatní vybrané trestné činy. Konkrétněji se jednalo o celkem 203 případů trestného činu krádež, oproti 113 případům ostatních vybraných trestných činů.

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že hypotézu číslo 1 mohu potvrdit.

Hypotéza č. 2 - Sekundární drogová kriminalita má v okrese Náchod za léta 2017 až 2020 vzrůstající tendenci.

Hypotéza číslo 2 byla stanovena na základě výzkumu zjištěného z Výroční zprávy o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2017, provedeného Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti. V této zprávě z roku 2018 je uvedeno, že sekundární drogová kriminalita má vzrůstající tendenci. Výzkumem, který byl mnou proveden za účelem zhodnocení situace sekundární drogové kriminality na území okresu Náchod, bylo zjištěno, že v roce 2017 bylo spácháno závislými 17,7% vybraných trestných činů z celkového počtu objasněných trestných činů, zahrnutých do sekundární drogové kriminality, kdy v dalších letech bylo procento těchto trestných činů nižší, přičemž v roce 2020 se jednalo o 12,9%.

Na základě výše uvedeného zjištění, nemohu hypotézu číslo 2 potvrdit.

Hypotéza č. 3: Jedinci závislí na návykových látkách spáchají čtvrtinu všech objasněných trestných činů.

Hypotézu číslo tři jsem stanovil na základě výzkumu zveřejněného v publikaci Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky, kde je uvedeno, že odhadem 25% objasněných vybraných trestných činů, které lze zařadit do sekundární drogové kriminality, bylo spácháno uživateli drog.

Výzkumem provedeným pro účely této práce jsem zjistil, že v náchodském okrese byl podíl sekundární drogové kriminality za prověřované období, tedy v letech 2017-2020, na všech objasněných vybraných trestných činech 14,4% a v žádném prověřovaném roce se počet vybraných trestných činů spáchaných uživateli drog nepřiblížil hodnotě 25%.

Z důvodu výše popsaného, kdy rozdíl mezi v hypotéze uváděnou hodnotou a hodnotou výzkumem zjištěnou je více jak 10%, nemohu hypotézu číslo 3 potvrdit.

5.6 Závěr empirické části

Závěrem empirické části práce bych rád uvedl, že cílem výzkumného šetření bylo pokusit se zmapovat strukturu, dynamiku a stav kriminální situace na území náchodského okresu Královéhradeckého kraje se zaměřením na sekundární drogovou kriminalitu za vybrané období, což se dle mého názoru podařilo a výzkumem jsme se dobrali konkrétních hodnot.

Při vyhodnocování hypotézy číslo 1 se podařilo zjistit **strukturu** sekundární kriminality, která byla v náchodském okrese v období let 2017 až 2020 z největší části tvořena krádežemi. Hypotézu číslo 1 se tedy podařilo potvrdit, což dle mého názoru není překvapující, a takovýto výsledek by mohl být i při vyhodnocování sekundární drogové kriminality v rámci celé České republiky. To, že se tuto hypotézu podařilo potvrdit, bude dle mého názoru zapříčiněno zejména nízkou sociální a životní úrovní uživatelů drog, kteří jsou bez stálého legálního příjmu, a tedy se uchylují k páchaní majetkové trestné činnosti.

Dynamiku sekundární drogové kriminality jsme zmapovali vyhodnocením hypotézy číslo 2, kterou jsme výzkumem vyvrátili. Vyvrácení této hypotézy, kdy výsledkem šetření bylo zjištění, že v období let 2017 až 2020 sekundární drogová kriminalita v okrese Náchod klesla, je dle mého názoru fakt, že mnou analyzovaná data jsou nepatrná oproti celkovému počtu všech policií zjištěných a následně objasněných skutků. Kdybychom tuto hypotézu stanovili pro celorepublikovou úroveň sekundární drogové kriminality, je možné, že by hypotéza byla potvrzena. V takovém případě může mít sekundární drogová kriminalita v okrese Náchod klesající tendenci, zatímco například v okresech Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov stoupající. Dalším faktorem, který by toto výzkumné šetření mohl ovlivnit, je posuzované období. V případě pokračování v této analýze i v dalších letech, ovšem na větším území, mohl by být výsledek korektnější, a tedy hypotéza by mohla být verifikována.

Stav sekundární drogové kriminality, který představuje poměr trestných činů zařazených do sekundární drogové kriminality oproti celkovému počtu objasněných trestných činů, jsme zjišťovali při vyhodnocování hypotézy číslo 3, která předpokládala, že jedinci závislí na návykových látkách spáchají čtvrtinu všech objasněných trestných činů. Tato hypotéza byla rovněž vyvrácena, neboť v prověřovaném období na určitém území byl stav sekundární drogové kriminality 14,4% oproti předpokládaným dvaceti pěti procentům. Tento jev může být dle mého názoru opět zapříčiněn tím, že analyzovaný vzorek dat je z jednoho okresu České republiky, nikoli ze všech. Rovněž i prověřované období může mít vliv na skutečnost, že hypotéza číslo 3 nebyla verifikována.

Při výzkumném šetření jsem posuzoval každý jednotlivý případ, a dovoluji si tedy tvrdit, že výsledek je přesný. Zároveň ale musím uvést další fakt, který mohl zapříčinit vyvrácení hypotéz a tj., že některé trestné činy mohou být objasněny až v následujícím roce, tedy nemusí být do výsledků uvedeny. Tento fakt by opět eliminovalo analyzování dat po delší období a na větším území.

Je ovšem nutno podotknout, že sekundární drogovou kriminalitu jsem tímto výzkumem sice zhodnotil, ale jak jsem již uvedl, pouze na tomto území, kde vzorek porovnávaných informací je nepatrný v globálním pohledu jednotlivých krajských ředitelství Policie ČR oproti celé České republice, kdy pachatelé mohou působit na více územích. Abychom mohli tyto zjištěné skutečnosti aplikovat na celou společnost, bylo by třeba získat více vzorků, sbírat a analyzovat data z více území, alespoň z celého kraje.

Dále by bylo možné provést kvalitativní výzkum v podobě rozhovoru s pachateli trestné činnosti závislími na konkrétní psychoaktivní látce. Tím bychom zajistili i možnosti konkrétní práce s danou rizikovou skupinou a možnosti léčby, terapie, terciární prevence či intervence. Současně by bylo vhodné alespoň okrajově zmínit, že se tato práce zabývá kriminalitou násilnou a majetkovou, kdy osoby závislé se dopouštějí i jiné trestné činnosti, které tato práce nezahrnuje. Stejně tak je práce zaměřena na látkové závislosti, ale veliký podíl na celkové kriminalitě mají i pachatelé s nelátkovými závislostmi.

Analyzovaná data byla získána z interních zdrojů Policie České republiky, Krajského ředitelství policie, Územního odboru Náchod a vyhodnocena na základě místní a osobní znalosti pachatelů trestné činnosti a jednotlivých skutků. S daty bylo nakládáno v souladu s patřičnými ustanoveními trestního řádu tak, aby nedošlo ke zneužití informací o trestním řízení a osobách na něm zúčastněných a dalších právních norem, tedy uveřejněním této práce není možné ztotožnění nějaké konkrétní osoby. Tato bakalářská

práce nezahrnuje konkrétní data týkající se pachatelů ani vedených trestních řízení, ale pouze zpracovává kvalifikace prověřované trestné činnosti a její počty.

Nutno uvést i fakt, že jak je uvedeno v paragrafu číslo 2, odstavci 2, trestního řádu, dokud není pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu vyslovena vina, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen. Tedy veškerá data v této práci uvedená nepojednávají o pachateli jakožto o odsouzeném, ale o pachateli v postavení prověřovaného, podezřelého či obviněného. Jak jsem již uvedl na začátku kapitoly číslo 5, data byla získána z informací vedených Policií České republiky v rámci přípravných řízení. Další možností by tedy bylo vypracovat statistiku soudní, která by zahrnovala data o pachatelích odsouzených.

Závěr

Cílem celé této bakalářské práce bylo přiblížit problematiku sekundární drogové kriminality ve vybraném okrese Královéhradeckého kraje za vybrané období, tedy v okrese Náchod v období let 2017 až 2020. Řekl bych, že tento stanovený cíl se mi podařil naplnit. Hodnotím tak, neboť jsem čerpal z dostupných odborných zdrojů a z vlastní praxe, kterou jsem doposud vykonal jako příslušník Policie České republiky, a snažil jsem se právě tyto zkušenosti praxí získané převést do této práce. Výzkumné šetření jsem provedl svědomitě tak, aby výsledky výzkumem získané byly relevantní a vypovídající o skutečném stavu sekundární drogové kriminality v náchodském okrese. Během výzkumného šetření jsem si z interních zdrojů Policie ČR vytvořil vlastní statistiku osob dotčených trestním řízením, které v nadměrné míře užívají návykové látky, a s těmito daty jsem nadále pracoval a analyzoval je.

Při vybírání tématu jsem měl určitou představu, jakým směrem bych chtěl práci vést. Mnou zprvu vytvořená koncepce a osnova se z pochopitelných důvodů od počátku vyvíjela a měnila, což dalo možnost rozvinout práci dalšími směry. Při vytváření akademické práce je dle mého názoru důležité zaujetí a jistá posedlost daným tématem, s touhou po přínosu práce a její smysluplnosti, dále aby byla práce čtivá, ovšem ne na úkor kvality sdělovaných informací. Práce by měla uvést čtenáře do dané problematiky, ke které nemá zcela přístup, což bylo mým hlavním cílem. Téma se mi zpracovávalo dobře, jelikož je zajímavé, a to zejména z důvodu, že právě sekundární drogová kriminalita je rozsáhlým problémem dnešní společnosti, přestože není běžně rozpoznatelná a zahrnuje velké množství trestné činnosti, která pokud není objasněná, nemůže být do této kategorie zařazena. Sekundární drogová kriminalita je pro mě zajímavá právě tím, že oproti primární drogové kriminalitě není taxativně vymezena, a je zapotřebí analýzy každého jednotlivého případu pro vytvoření statistiky o sekundární drogové kriminalitě.

Pro empirickou část této práce jsem si stanovil výzkumný problém, a to ten, zdali lze vymezit podíl sekundární drogové kriminality z celkového počtu spáchaných trestných činů se zaměřením na okres Náchod. Dle mého názoru se mi tento výzkumný problém podařilo vyřešit a splnit cíl empirické části této práce, neboť jsem se výzkumným šetřením dobral ke konkrétním datům, které bylo možné dále analyzovat. Popravdě ale musím uvést, že během zpracovávání veškerých dat, jsem se dozvěděl mnoho informací a skutečností, o kterých jsem doposud neměl tušení, spočívajících zejména

v prováděných výzkumech o sekundární drogové kriminalitě, kdy před začátkem zpracování svého výzkumu jsem měl za to, že se takovéto výzkumy neprovádí, a že budu „průkopníkem“, a objevím či zpracuji něco nového. Tento cíl či snad touhu jsem si sice nesplnil, ale za svou osobu mohu říci, že minimálně pro mě a mou další praxi, je tato práce velikým přínosem.

Seznam použité literatury a zdrojů

Blokace odcizených telefonů. *www.policie.cz* [online]. © 2021 Policie ČR, 2021 [cit. 2021-04-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/blokace-odcizenych-telefonu.aspx>

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 218 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2781-3.

GABRHELÍKOVÁ MÜLLEROVÁ, Pavlína. *Uživatelé drog v konfliktu se zákonem*. In KALINA, K. a kol.: *Základy klinické adiktologie*. Kapitola 4. 1. vydání. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2008.

GOLDSTEIN, Paul J. a Henry H. BROWNSTEIN. *Drug related crime analysis - homicide*. National Criminal Justice Reference Service, 1987. 111510 NCJRS.

KALINA, Kamil a kol. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, c2003. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil a kol. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1411-0.

KRAUS, Blahoslav. *Sociální deviace v transformaci společnosti*. Vydání první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 210 s. ISBN 978-80-7435-575-2.

KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ, a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4

MALÁ, Eva a Pavel PAVLOVSKÝ. *Psychiatrie: [učebnice pro zdravotní sestry a další pomáhající profese]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-700-0.

MRAVČÍK, Viktor a kol. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog pro Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti: Česká republika*. Praha: Úřad vlády ČR, 2018. ISBN 978-80-7440-219-7.

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA & NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI 2018. Retrospektivní odhad rozsahu finančně motivované sekundární drogové kriminality v r. 2017. Nepublikováno.

NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6.

NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL, a kol. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2.

NOŽINA, Miroslav. *INSTITUTE OF INTERNATIONAL RELATIONS PRAGUE* [online]. © 2021 IIR [cit. 2021-6-15]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/en/miroslav-nozina>

NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-859-1736-X.

ŠTABLOVÁ, Renata a Břetislav BREJCHA. *Návykové látky a současnost*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-224-2.

ŠTEFUNKOVÁ, Michaela a kol. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-180-6.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-101-1.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. *Zakonyprolidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2020 [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

Zákon číslo 251/2016 Sb., O některých přestupcích. *Zakonyprolidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2020, 2020 [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251>.

ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-05-5.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Celkový počet spáchaných trestných činů v letech 2017 – 2020 v okrese Náchod	36
Tabulka 2: Počty trestné činnosti majetkového a násilného charakteru v letech 2017-2020 v okrese Náchod	37
Tabulka 3: Počet násilné trestné činnosti a její objasněnost v letech 2017-2020 v okrese Náchod.....	38
Tabulka 4: Počet majetkové trestné činnosti a její objasněnost v letech 2017-2020 v okrese Náchod.....	38
Tabulka 5: Počty násilných trestných činů, dle závislosti pachatele na psychoaktivní látce v okrese Náchod	39
Tabulka 6: Počty majetkových trestných činů, dle závislosti pachatele na psychoaktivní látce v okrese Náchod.....	40
Tabulka 7: násilné trestné činy spáchané vlivem alkoholu na území okresu Náchod v období let 2017-2020	42
Tabulka 8: Násilné trestné činy spáchané vlivem pervitinu na území okresu Náchod v období let 2017-2020	43
Tabulka 9: Násilné trestné činy spáchané vlivem marihuany na území okresu Náchod v období let 2017-2020.....	44
Tabulka 10: Majetkové trestné činy spáchané vlivem alkoholu na území okresu Náchod v období let 2017-2020.....	45
Tabulka 11: Majetkové trestné činy spáchané vlivem pervitinu na území okresu Náchod v období let 2017-2020.....	46
Tabulka 12: Majetkové trestné činy spáchané vlivem marihuany na území okresu Náchod v období let 2017-2020.....	46
Tabulka 13: Četnost trestných činů sekundární drogové kriminality v letech 2017-2020 na území okresu Náchod	48

Seznam grafů

Graf 1: vývoj sekundární drogové kriminality v okrese Náchod za období let 2017-2020	48
--	----

Přílohy

Příloha A: Soupis vybraných trestných činů

Násilné trestné činy

- Ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví.
- Ublížení na zdraví podle § 146 odst. 2 písm. c) zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo čin uvedený v odstavci 1 spáchá na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti.
- Omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody.
- Loupež podle § 173 odstavce 1 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci.
- Vydírání podle § 175 odstavce 1 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl.
- Vydírání podle § 175 odstavce 2 písm. c) zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo čin uvedený v odstavci 1 spáchá se zbraní.
- Vydírání podle § 175 odstavce 2 písm. e) zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - Spáchá čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti.
- Porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvává.
- Porušování domovní svobody podle § 178 odst. 2 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - užije-li při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí.
- Týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí;

- Týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 2 písm. d) zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - páchá-li čin uvedený v odstavci 1 po delší dobu.
- Nebezpečné vyhrožování podle § 353 odst. 1 zákona číslo 4/2009 Sb.,
 - kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu.
- Nebezpečné vyhrožování podle § 353 odst. 2 písm. c) zákona číslo 4/2009 Sb.,
 - Spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní;
- Nebezpečné vyhrožování podle § 353 odst. 2 písm. d) zákona číslo 4/2009 Sb.,
 - spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinností.
- Výtržnictví podle § 358 odst. 1 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu, průběh nebo zakončení organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí.

Majetkové trestné činy

- Krádež podle § 205 odst. 1 písm. a) zákona číslo 40/2009 Sb.
 - kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou.
- Krádež podle § 205 odst. 1 písm. b) zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a čin spáchá vloupáním.
- Krádež podle § 205 odst. 1 písm. d) zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě či při sobě.
- Krádež podle § 205 odst. 2 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.
- Poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 zákona číslo 40/2009 Sb.,
 - kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou.